



laīškai lietuviams

OCTOBER 1990 SPALIS



VIEŠPATIE DIEVE, MŪSŲ VALDOVE...	289	Sesuo Gerarda
ŽMOGAUS PROVERŽIS Į GYVENIMO PASLAPTĮ	294	Kun. A. Rubšys
PRISIKELTI NAUJAM GYVENIMUI	297	Chiara Lubich
VARDAN TOS LIETUVOS	298	Algirdas Nakas
MOTERS VIETA BAŽNYČIOJE IR VISUOMENĖJE (II)	302	Konstancija Valiuškienė
TUŠČIAS ILGESYS?	307	Kun. J. Lauriūnas
KRIKŠČIONIS NAUDOTOJŲ VISUOMENĖJE	308	P. Daugintis
GLAUDESNIŲ RYŠIŲ REZULTATAI	313	Audra Kubiliūtė
MENAS PARODOSE IR KATALOGUOSE	314	A.R.
TĖVYNĖJE	315	Gediminas Vakarīs
KALBA	319	Juozas Vaišnys, S.J.
ĮVAIRYBĖS	320	Red.
ŠYPSULIAI	321	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	321	Juoz. Pr.

Šis numeris iliustruotas O. Pajedaitės nuotraukomis.
 Viršelio piešinys — dail. Filomenos Linčiūtės-Vaitiekūnienės.
 Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*



Laiškai lietuviams

1990 / SPALIS — OCTOBER / VOL. XLI, NO. 9

VIEŠPATIE DIEVE, MŪSŲ VALDOVE, TEIKIS PRIIMTI GARBĘ IR ŠLOVĘ...

SESUO GERARDA

Kaip žaibas blykstelėjo žinia, tokia staigi ir netikėta: atidaromi vartai į laisvę paskutiniam garbingiausiam Kaliniui — Eucharistinis Jėzus Devintinių procesijoje išeis į gatves, dabar dar išgąsdintas, tokias dar nepasiruošusias pagerbti didįjį Valdovą... Praėjo penkiasdešimt sunkių vergovės metų be Dievo Kūno procesijų, be giesmių gatvėse, be šventadieninių varpų aidų... Tie vergovės metai labai sustingdė daugelio mūsų tautiečių sąmonę, todėl sunkiai bemokame džiugiai švęsti, išėję į viešumą. Tačiau Dievo malonė daro negalimus dalykus.

Ir vėl nauja žinia: šioje iškilmėje bus atnaujinamas 1934 metų Tautos pasiaukojimas Švč. Jėzaus Širdžiai. Kokia tai gili prasmė šių dienų netikrumo atmosferoje!

Birželio 13 dieną, kai visose Vilniaus bažnyčiose viešpatavo mielas prieššventinis šurmuly (pynė gražiausius ažuolų



Prie Vaižganto biusto Malaišiuose (Anykščių raj.) — jo gimtinėje, švenčiant 120-ąsias gimimo metines praėjusiais metais

O. Pajedaitės nuotr.

lapų vainikus, nešė gėles, ruošėsi procesijai), Vilniaus aerouoste nusileido lėktuvas, kuriuo iš tolimo Kazachstano Karagandos bažnyčios klebonas Albinas Dumbliauskas su būreliu jaunimo atvežė į Lietuvą Švč. Jėzaus Širdies paveikslą, prieš kurį 1934 m. mūsų Tauta pasiaukojų Švč. Jėzaus Širdžiai. Prie arkikatedros bazilikos paveikslą sutiko prel. K. Vasiliauskas bei tikintieji ir iškilmingai įnešė į arkikatedrą, kur presbiterijoje ant specialios pakylų paveikslas išbuvo iki iškilmių pradžios.

Pagaliau išaušo birželio 14 diena, menanti Lietuvai ir džiaugsmingas, ir skausmingas sukaktis. Apie 11 valandą iš visų Vilniaus bažnyčių pajudėjo procesijos su vėliavomis, chorais, su vaikučiais ir jaunimu, pasipuošusiais baltais ir tautiniais drabužiais, su gėlėmis rankose ir spindinčius šventiniu džiaugsmu akyse. Visi traukė į Katedros aikštę, taip mielą kiekvieno lietuvių širdžiai. Nustebę žiūrėjo neseniai pakilę iš griuvėsių baltutėliai Trys kryžiai į siūbuojančias vėliavas ir margaspalves minias. Giesmių aidus kartojo senieji Vilniaus mūrai, o Lietuvos bažnyčių motina, vėl atjaunėjusi katedra, glaudė prie savęs iš visų pusių plaukiančias procesijas. Aikštė vis pilnėjo ir pilnėjo — nuo krašto iki krašto ją užpildė žmonių jūra. Rytinėje aikštės pusėje, žalių medžių fone, išsirikiavo visų bažnyčių vėliavos, prie katedros sustojo chorai, už altoriaus susispietė procesijų dalyviai. Aukštai ant žalios pakylų buvo paruoštas altorius.

Prieš dvyliką valandą sujudo minia — atėjo mūsų vyriausybė: Aukščiausios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis, Ministrė pirmininkė K. Prunskienė, parlamentarai ir kiti vyriausybės nariai. Juos pasitiko šilti susirinkusiųjų žvilgsniai. Tokioje maldingoje aplinkoje minia susilaikė nuo audringų plovimų. Mažos baltai apsirengusios mergytės įteikė jiems gėlių. Pasidarė labai jauku — visi susirinkusieji pasijuto kaip viena šeima. Tai buvo taip netikėta, nelaukta — vėl visi

prie Dievo altoriaus. Mintys skrido per visą Lietuvą, jos sodžius, tylias parapijas. Šiandien tą pačią valandą visose mūsų krašto bažnyčiose prasidės šv. Mišios, į dangų kils konsekruotos Ostijos ir maldos už Tautą.

Dvyliką valandą procesijoje prie altoriaus atnešamas atvežtas iš Karagandos Jėzaus Širdies paveikslas. Ateina kard. V. Sladkevičius, arkiv. J. Steponavičius ir kiti Lietuvos vyskupai. Prie altoriaus sėdėjo lietuvių bičiulis Pravoslavų Bažnyčios arkivyskupas Krizostomas. Prasidėjus Mišioms, daugelio akys nukrypo į mūsų Vyriausybę... O kai V. Landsbergio ir K. Prunskienės rankos pakilo daryti kryžiaus ženklą, pasidarė taip graudu, ir nežinia dėl ko. Buvo gera, ir tiek. Buvo tik viena mintis — jie su mumis! Jei vadai eina su Dievu, tai ir Dievas bus su Tauta. Tuomet ir pergalė (o jei dar būtų ir kančia) bus labai prasminga.

Mišių metu pamokslą pasakė kard. V. Sladkevičius. Jis iškėlė įvairius atgimstančios tautos moralės klausimus, griežtai pasisakė prieš dorą griauinančius leidinius ir prašė vyriausybę rimtai į tai reaguoti. Eminencija kalbėjo: "Kilniausių mūsų tautos sūnų ir dukterų nuoširdaus darbo ir didelių pastangų dėka buvo atkurta Lietuvos nepriklausomybė. Turime teisėtą, demokratiškai išrinktą parlamentą ir vyriausybę. Jų vadovai yra pareiškę gilią pagarbą Lietuvos Katalikų Bažnyčiai už tai, kad ji sunkiausių represijų metais stiprino tautos dvasią, nesutiko tarnauti melui ir neteisybei, moraliai rėmė Lietuvos atgimimo bei atsinaujinimo sąjūdį. Oficialiame Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ir Ministrų Tarybos kreipimesi į Lietuvos Vyskupų konferenciją išreiškiama viltis, kad 'Lietuva ir Bažnyčia liks amžiams kartu, sutartinai puoselės tautos dvasią'. Akivaizdoje naujų sunkių išbandymų, kuriuos patiria mūsų tauta, eidama nepriklausomybės įtvirtinimo keliu, mes, jūsų ganytojai, kartu su Valstybės vadovais ryžtamės atnaujinti Lietuvos pasiaukojimo Švč. Jėzaus Širdžiai aktą.

Pasiraukimo Švč. Jėzaus Širdžiai atnaujinimo aktas

*Žmonijos Gelbėtojai Jėzau Kristau,
Tavo Švenčiausios Širdies meilei ir globai
mes pavedame savo Tėvynės Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.*

Meldžiame:

Stiprink Bažnyčios ir Valstybės vadovus, apšviesk visuomenės, ūkio ir kultūros darbininkus, laimink šeimas, vaikus ir jaunimą.

Suburk vienybėn išblaškytus svetur Lietuvos sūnus ir dukteris, sujunk mus Tėvynėje atleidimo ir broliškumo ryšiais.

Atleisk mūsų nuodėmes bei klaidas, uždek širdis Dievo ir artimo meile, doros ir ištvermės pasiryžimu.

Priimk kaip garbingos ateities auką mūsų krašto žmonių iškentėtus vargus ir neleisk niekad svetimiams viešpatauti Nemuno ir Neris šalyje.

*Geroji Švenčiausioji Jėzaus Širdie,
teateinie Tavo karalystė
mūsų brangioje Tėvynėje!*

Vilnius, 1990 m. birželio 14 d.,
Švč. Kristaus Kūno ir Kraujo šventė,
Tautos Gedulo ir Vilties diena

Tikimės, kad mūsų atgimusios Tėvynės žmonės, ištikimai laikydamiesi Dievo ir Bažnyčios įsakymų, pareikšdami meilę ir ištikimybę Kristui, pajėgs pakilti iš moralinio skurdo, susitelkę tarpusavio meilėje ir vienybėje...”

Prasidėjo Mišios už Lietuvą ir jos ateitį be senų klaidų. Galingai giedojo choras. Minia susikaupė maldai, apmąstymui ir ryžtui. Visi ištvermingai stovėjo, nors saulutė spigino be gailėsčio. Tik retkarčiais balti debesėliai ją uždengdavo, o stiprus ir šaltas vėjas atgaivindavo išglebusius sąnarius. Išlaikė visi, net mažieji!

Po Mišių Aukščiausios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis perskaitė Katalikų Bažnyčios padėties restitucijos aktą.

Pamaldų pabaigoje kard. V. Sladkevičius skaitė, o visa minia po sakinių kartojo pasiraukimo Švč. Jėzaus Širdžiai atnaujinimo aktą.

Po pasiraukimo aktu pasirašė kard. V. Sladkevičius, arkiv. J. Steponavičius, vyskupai: J. Preikšas, A. Vaičius, V. Michelevičius, J. Žemaitis, J. Matulaitis; Aukščiausios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis, Ministrė pirmininkė K. Prunskienė ir kiti vyriausybės atstovai.

Pasirašius pasiraukimo aktą, prasidėjo eisenaprocesija, ir minia pajudėjo Pilies gatve link Aušros Vartų. Gatvėje visur stovėjo žmonės. Aišku, netrūko ir smalsuolių, suglumusiais ir nustebusiais veidais stebinčių praeinančius.

Labai gaila, kad gyventojai taip mažai papuošė namus prie šių gatvių, tik vienur kitur matėsi balkonuose kilimai, gėlės, vainikai. Tai dar stagnacijos palikimas! Procesijos metu pusę kelio iki Aušros Vartų gėlės barstė lietuvių mergaitės, o nuo pusės — lenkų jaunimas iš Šv. Teresės bažnyčios. Senieji Aušros Vartai pasitiko, pasipuošę tautine ir popiežiaus vėliavomis, vainikais ir gėlėmis.

Vyskupas su monstracija užkopė prie stebuklingojo Gailestingosios Dievo Motinos paveikslo. Čia prie atidaryto lango buvo paruoštas altorius. Skaitoma Evangelija, giedamos giesmės... ir procesija slenka toliau pro Aušros Vartus link Bazilijonų, Rūdininkų gatvių, kur skverelyje Šv. Mikalojaus bažnyčia paruošė antrąjį altorių. Jį apipynė ažuolų vainikais, išpuošė gėlėmis. Nuo čia procesija pasuko Vokiečių, Dominikonų gatvėmis iki Šv. Jono gatvės pradžios, kur sodelyje, medžių paunksmėje, įrengtas trečiasis altorius. Jį ruošė Šv. Dvasios Bažnyčia. Tarp medžių spalvotos girliandos, vainikai, gėlės ir didelis baltas kryžius prie altoriaus. Arkiv. Steponavičius skaito Evangeliją ir pasiaukojimą Švč. Jėzaus Širdžiai lenkų kalba. Aplinkui buvusi minia jį sutartinai kartoja. Toliau eisena vingiuoja pro senąjį Vilniaus universitetą. Čia ansamblis "Lietuva" vainikais papuošė namą ir šalia Menininkų rūmų ant specialiai padarytos pakylės prie pat gatvės ansambliečiai iškilmingai giedojo "Petro laivas" ir kitas giesmes, suteikdami aplinkai ir praeinančiai maldininkų miniai šventišką nuotaiką. Ilga ilga procesija, kurios pradžios taip ir neteko pamatyti, pagaliau įsuko vėl į Katedros aikštę. Nors nuovargis ir karštis buvo didelis, bet dalyviai neišlakstė ir stebėtinau daug susirinko. Paskutinė Evan-

gelija, palaiminimas, dar daug vyriausybės narių pasirašo po pasiaukojimo aktu. Užbaigai skamba Tautos himnas, "Marija, Marija".

Šventė užtruko apie keturias valandas. Nors išvargę, bet pilni džiaugsmo maldininkai pradėjo skirstytis į namus. Į savo bažnyčią skubėjo ir Šv. Mikalojaus bažnyčios mažieji. Staiga būrelis gėlių barstytų, lyg pabaidytas žvirblių pulkelis, pasileido bėgti Pilies gatve į priekį. Tarp žmonių tik šmėkščiojo baltos jų suknelės, plevėsavo velionėliai ir palaidi plaukai. Kur jos taip nuskrido? Pasirodo, jog pamatė toli priekyje iš šventės pėstute grįžtančių namo pravoslavų arkivyskupą Krizostomą. Pasiviję įteikė jam gėlių, tiesa, jau nebe tokių žavių, kokios jos buvo iš ryto — juk jos mažųjų rankose išbuvo apie penkias valandas. Arkivyskupas, maloniai nustebintas, mielai priėmė iš mažylių gėles. Iš tikrųjų koks žavus toks spontaniškas, nesurežisuotas, tikrai nuoširdus dėkingumas mielam svečiui.

Buvusieji tremtiniai ir kaliniai po pamaldų patraukė į Trijų kryžių kalną. Čia prisiminė skausmo ir kančių dienas Lietuvoje ir Sibire. Vakare po pamaldų katedroje už mirusius, kaip įprasta, vėl visi susirinko su degančiomis žvakutėmis į Katedros aikštę. Nors praūžė smarkus lietus, tačiau ir po jo dar daugybė žvakių, sustatytų dideliu ratu vos ne viduryje aikštės, priminė tuos, kurie negrižo, užmigo amžinu miegu tolimoje Šiaurėje ar žalioje Lietuvos pamiškėje.

Kiek karštų maldų, kiek sunkių atsidūsėjimų šiandien visa tikinti Tauta pasiuntė į dangų! Kad gerasis Dievas maloniai pažvelgtų į šalį prie Nemuno ir Neries krantų...Kad mūsų Tauta suprastų, ko jai labiausiai reikia ir koku keliu ji turi eiti...



ŽMOGAUS PROVERŽIS Į GYVENIMO PASLAPTĮ

KUN. A. RUBŠYS

Žmogui įgimta ilgėtis ir ieškoti „namų“, net namie esant, — buvodamas pasaulyje su laiko ir vietos rėmais, jis atsiveria ir gyvena „kitame pasaulyje“. Šį žmogaus ilgėjimąsi ir ieškojimą įprasta vadinti religija, „bendravimu su giliausia bei galutine tikrove“¹. Visa žmonijos istorija liudija, kad žmogus savo prigimtimi yra *homo religiosus*. Religija yra esminis žmogaus poreikis. Anot Maccinos, „būdama istorine žmonijos apraiška, religija tuo pačiu yra akivaizdybė: galima klausti jos kilmės, jos sąrangos, jos lyčių bei apraiškų, tačiau negalima klausti jos buvimo. Senas teiginys, kad nesą tautos be religijos, yra sąvokinė šios akivaizdybės išraiška. Sykiu ji nurodo, kad religija ne tik yra, bet kad ji ir gausingai yra: religija buvoja daugybe pavidalų. Istorikas regi ne religiją, o religijas ir susiduria su nemaža sunkenybių, jas rūšiuodamas, nes jos tiek skiriasi viena nuo kitos, jog kaskart priešinasi būti sujungiamos tuo ar kitu vardikliu“².

Ilgesio ir ieškojimo „namai“ — tas „kitas pasaulis“ yra įvairiai išgyvenamas: Izaiją į jį perkėlė Šventyklos pamaldų metu Dievo regėjimas (žr. Iz 6, 1-12), Jėzus pamatė prasiveriantį dangų (žr. Mk 1,10), Buda išgyveno apšvietą, sėdėdamas po Bo medžiu, *Apraiškimo Jonui* knygos autorius sako: „Aš buvau saloje, vardu Patmos... Aš turėjau dvasios pagavą“ (Apr 1,9-10), apaštalą Paulių jis apakino pakeliui į Damaską (žr. Apd 9,1-19), Augustinui jis buvo berniuko šūktelėjimas „Imk ir skaityk!“ o Ignacui Lojolai jis pasirodė, stebint sraunų upelio tekėjimą. Taigi tas „kitas pasaulis“ yra ir anapusinis — viršijantis patirčiai prieinamą pasaulį, ir šiapusinis — reiškiasi patirčiai prieinamame pasaulyje.

„Žmogus — tai gelmė, o širdis jo —

bedugnė“ (Ps 63/64,7). Proveržis į gyvenimo paslaptį žmogaus buityje reiškiasi per religinį išgyvenimą, — išgyvenimą, kuris sąlygoja pačią žmogaus būtį. Šiuolaikiniam žmogui anapusinis — transcendentinis pasaulis dažnai atodo lyg neprieinamas, nes nūdien mokslas turi lemiamą žodį, — mokslas yra tapęs šiuolaikinio žmogaus gyvenimo paslapties aiškintojas. Mokslas remiasi išvadomis, kurių pagrindas yra tikslus reiškinių stebėjimas ir mokslinis bandymas. Nenuostabu, kad mokslu pasitikima, — mokslinis bandymas yra įrodymas, kurio dėka išsijojamos hipotezės. Tačiau mokslu galime pažinti, suprasti, prisijaukinti — apvaldyti tik tai, kas yra pavaldus mūsų stebėjimo galiai ir moksliniam bandymui. Mokslas savo prigimtimi negali nei teigti, nei paneigti gyvenimo paslapties žmogaus būtyje, kuri reiškiasi per religinį išgyvenimą. Kaip atrodo tas „kitas pasaulis“? Jeigu jis ir yra, mokslas niekuomet nepajėgs jo stebėti bei bandymu išsijoti hipotezes apie Dievo ir žmogaus santykį — religiją.

„Laiškai lietuviams“ 1990 m. gegužės numeryje, skyriuje „Kelios naujos knygos“, recenzuoja Marijos Gimbutienės knygą apie Europos priešistorę — „The Language of the Goddess“. „Šioje knygoje, — rašo recenzantas (ar recenzentė), — autorė *moksliškais argumentais įrodinėja*, kad kitados egzistavo Dievė (ne Dievas) ... autorė iškelia taikią, harmoningą šešių tūkstančių metų laikotarpio erą ... vadintą chaotiška, reikalinga prisikėlimo; Dievė buvusi simbolis tarp gamtos ir žmonių gyvenimo ... Nagrinėdama Dievės buvimą, autorė mini ir lietuviškus legendarinius atributus [Dievės?]: Aitvarą, Žemyną ir kitus“³. Dr. Gimbutienė, būdama žymi archeologė-antropologė, moksliškais argumentais kalba

ne apie religiją, bet apie religijas. Religijų gausa pridengia religijos esmę — žmogaus proveržį į savo būties paslaptį, o kartu liudija ir žmogaus religinę nuovoką.

Religinė nuovoka žmoguje yra religijos šerdis — “bendravimas su giliausia bei galutine tikrove”, tas “kitas pasaulis”, turįs likiminę prasmę ir svarbą. Religijos šerdį supa dvigubas lukštas: išorinis — religijų istorija, sociologija, fenomenologija, ir vidinis — religijos savimonė bei saviprata, — psichologija ir hermeneutika. Mokslinis religijos tyrinėjimas gali daug pasakyti apie šį dvigubąjį religijos širdies lukštą. Pati religijos šerdis — tas “kitas pasaulis” — stebina istoriką, archeologą, sociologą ir psichologą.

Straipsnis turi tris padalas:

- 1) Religijos šerdis: likiminė prasmė ir svarba — amžina tiesa ar istoriškai sąlygotas žmogaus poreikis?
- 2) Dvigubasis religijos lukštas ir mokslinis religijos tyrinėjimas.
- 3) Religija — žmogaus atvirybė ir proveržis į Dievą, gyvenimo paslaptį.

Religijos šerdis: amžina tiesa ar istoriškai žmogaus poreikis ?

Esminis religijų pradas yra tikėjimas, — įsitikinimas, pasitikėjimas ir nuovoka, — kad anapus ar net pačioje medžiaginėje bei kasdienos tikrovėje slypi nekasdienė, transcendentinė tikrovė. Kitaip sakant, religijos širdies šaknys yra įsitikinimas, kad žmogaus gyvenimo paslaptis slypi “šventame pasaulyje”, kuris viršija kasdieną ir sąlygoja žmogaus būtį bei likimą. “Religija rodo žmogui tai, kas yra anapus, už akiračio ir laikinimui pavaldžioje kasdienos tėkmėje; tai, kas yra ir tikra, ir laukia atbaigimo; tai, kas, nors ir yra tolimesnė galimybė, bet jau reiškiasi esminiu dabarties poreikiu; tai, kas, nors ir duoda prasmę laikinumo tėkmei, bet nesiduoda vispusiškai suvokiama...”⁴. Šio “kito ir švento pasaulio” sąvokinės sam-

pratos yra perdėm antropomorfinės, — sąvokas sąlygoja žmogiškas mintijimo būdas ir kalbinė išraiška. Graikų filosofas Ksenofonas VI a. prieš Kristų pastebėjo: “Jeigu jaučiai ar liūtai turėtų rankas, įgalinančias juos daryti brėžinius bei piešti paveikslus žmonių būdu, jie vaizduotų savo dievus kaip patys save: arkliai pieštų juos kaip arklius, jaučiai kaip jaučius”⁵. Nors Ksenofonas buvo įsitikinęs, kad žmonės kūrė dievus pagal savo atvaizdą, jis vis dėlto tikėjo, kad yra vienas vyriausias Dievas. Tačiau jis teigė, kad “dar nebuvo žmogaus, nei ateityje nebus žmogaus, kuris vispusiškai pažintų dievus”⁶.

XIX a. filosofas Ludvikas Feuerbach buvo radikalus religijos kritikas. Anot jo, religijos esmė ar religinė tikrovė — tas “kitas ir šventas pasaulis” yra pats žmogus, o ne Dievas. Monoteistinių religijų asmenišką Dievą, kuris sukūrė Visatą, Feuerbach laikė žmonijos sukurta Dievo sąvoka. Pasak jo, žmonės susikūrė Dievą iš vertingiausių žmogiškų savybių — galybės, žinojimo, meilės. Taigi tikras religijos širdies turinys yra paties žmogaus garbinimas⁷. Karolis Marksas, remdamasis šia radikalia religijos kritika, rašė: “Religija yra nukamuoto žmogaus atodūsis, beširdžio pasaulio šerdis ir siela gyvenimo sąlygų be sielos. Religija yra žmonių opiumas”⁸.

Ir žmonės, kurie priklauso kurio nors tikėjimo bendruomenei, pritaria Feuerbacho ir Markso religijos kritikai. Žinoma, dėl perdėm skirtingos religijos sampratos. Musulmonams islamas nėra tik religija religijų miške. Jis yra tiesa, apreiškta Dievo, o ne žmogaus kūrinys. Visi žmonės, musulmonai atkakliai tvirtina, gimsta kaip musulmonai, tikintys Dievą. Tik gyvenimo aplinkybių sąlygojami jie nutolsta nuo Dievo. Karolis Barth, krikščionis teologas, tikėjo, kad visos religijos, įskaitant ir krikščionybę, yra pavaldžios Dievo teismui, apreiškiam per Kristų. Anot Barth, krikščionybė nėra tik religija, — krikščionybė įkūnija Jėzaus



Vilniaus katedros kampas ir Gedimino pilis

O. Pajedaitės nuotr.

Kristaus asmenyje tiesą iš Dievo. Todėl yra nuoseklu laikyti krikščionybę stabmeldiškų religijų priešingybe⁹.

Peršasi išvada, kad žodis „religija“ apima du pradus: tikėjimą — dinamišką bei asmenišką „kito ir švento pasaulio“ patyrimą ir sukaupą šios patirties palikimą — įsitikinimus, apeigas, šventoves, raštiją. Taigi religijos yra ir žmonijos istoriškai sąlygoti kūriniai, ir žmogaus tikėjimas — „kito ir švento pasaulio“ patyrimas. „Dievas neapreiškia religijų. Jis apreiškia patį save“¹⁰. Nuoseklu klausti, ar šis „kito ir švento pasaulio“ patyrimas yra tiesa ar tik iliuzija? Tai yra nepaprastai sudėtingas klausimas. Atsakyti į jį įmanoma tik atsakius į kitą

svarų klausimą, būtent: „Kas yra tiesa?“ Ar tiesa yra objektyvi tikrovė, ar tiesa yra didėjanti išvalga į tikrovę? Ar galima laikyti asmenį tiesa? Jėzus, pavyzdžiui, Jono evangelijoje sakosi: „Tiesa jus išlaisvins ... Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 8,32; 14,6). Šiuolaikinio induizmo Mahatma — Šaunioji siela — Mohandas Gandhi mokė gyventi ir kovoti už Indijos ateitį pasyvia tiesos jėga. Kaip galima pažinti tiesą? Ar žmogaus žinojimas remiasi tik pojūčiais? Kokią vertę turi tiesos, kurių ištaka yra Dievo apreiškimas? Kaip vertinti Rytų religijas, kurios teigia, kad gyvenimo paslapties tiesas reikia pažinti intuicija — širdimi, nes jos viršija logiką ir mokslą.

PRISIKELTI NAUJAM GYVENIMUI

CHIARA LUBICH

*“Taip ir jūs laikykite save mirusiais
nuodėmei, o gyvais Dievui Kristuje Jėzuje”*

(Rom 6, 11)

Kad galėtumėm suprasti šv. Pauliaus šių žodžių prasmę, pažiūrėkime į esminę jų mintį. Krikštu mes pasirinkome Jėzų, o jis savo malonės veikimu užvaldė visą mūsų būtybę. Mes susivienijome su juo, tapdami jo mistinio gyvenimo dalininkais. Mes mirėme ir prisikėlėme su juo: mes mirėme pasauliui ir nuodėmei, ir prisikėlėme naujam gyvenimui.

Šv. Paulius sako, jei supratome krikšto prasmę, visų pirmiausia mes mirėme nuodėmei, ir ji mums jau neegzistuoja, Mūsų gyvenimas turi būti skirtas Dievui vienybėje su Jėzumi.

Kokia prasme ir ar iš viso yra įmanoma patikrinti tikėjimo tiesas?

Tikėjimo požiūriu, įsitikinimai, apeigos, šventovės, raštija turi savo ištaką to “kito ir švento pasaulio” — likiminės tikrovės patyrimu. Taigi, tikėjimo supratimu, ši esminė tikrovės sandara, jos vispusiškas įprasminimas yra nuo žmogaus nepriklausoma būtis. Krikščionių tikėjimo supratimu, žmogus susitinka su Dievu gyvenime, o ne susikuria sau Dievą. Budistams Nirvana yra patyrimas, kuris apšviečia ir išlaisvina, o ne tik psichologinė būklė. Religijos sociologas Petras Berger taikliai pastebi: “Vadinasi, žmogus išvelgia likiminę prasmę tikrovėje dėl to, kad tikrovė yra prasminga, ir dėl to, kad pati žmogaus būtis apima ir siekia tos pačios likiminės prasmės savo gyvenime”¹¹.

(B.d.)

Mes mirėme nuodėmei, t.y. krikštu atsisakėme nuodėmės, nutraukdami su ja ryšius. Bet mes galėjome mirti nuodėmei taip pat pirmiausia dėl to, kad Jėzaus krikštu nu-galėjo mumyse nuodėmę, ją sunaikindamas. Nuo to momento, kada Jėzus gimė mumyse, nuodėmė neteko savo galios mums. Ji daugiau negali mūsų pavergti.

Todėl savaime suprantamas dalykas, kad Jėzus kaip tik ir nori mūsų bendradarbiavimo. Be to bendradarbiavimo mūsų galvojimas būtų aiški priešingybė tam pasirinkimui ir tai naujai realybei, kuri mumyse prasidėjo. Užtai, kai visa tai aišku, jau negali būti prasmės grįžti prie nuodėmės, daryti su ja kompromisus.

Bet tai nereiškia, kad mes visuomet išvengsime nuodėmės. Betgi vienas dalykas yra patirti nuodėmę kaip netikėtą nupuolimą ir mūsų didelį silpnumą, po kurio mes galime ir vėl prisikelti nusižeminę ir, pamatę, kad vis labiau esame reikalingi Dievo malonės, o visai kitas dalykas — daryti kompromisą su nuodėme, bandant tai suderinti su Jėzaus pasirinkimu, su mūsų puolusios prigimties tenkinimu ir pasidavimu pasaulio klaidoms.

Kaip mes turėtumėm gyventi pagal čia mąstomus žodžius? Pirmiausia mes turime visuomet atsiminti, kad kaip krikščionys privalome turėti naują galvosena ir pastovų tvirtumą, o taip pat turime būti logiškai ir optimistiški. Kadangi visa tai įkvepia gyvenantis mumyse Jėzaus, dėl to mes gyvename pagal jo mokymą, kovojame su nuodėme, einame prieš srovę.

Bet gali būti įvairių priežasčių, kurios pastūmės mus vėl ir vėl nusidėti, nes esame silpni ir dar tęsiame žemiškąją kelionę. O Dievas kartais leidžia mums nupulti, kad labiau suprastume nuodėmės bjaurumą, būtume nusižeminę, atsargūs. Tuo būdu jis nori mus apvalyti, kad augtumėm dvasiškai. Tačiau nuodėmė neturi mūsų daugiau gąsdinti, nes mumyse gyvena tasai, kuris yra galingesnis negu nuodėmė — Jėzus. Jei

VARDAN TOS LIETUVOS

(Suaugusiųjų konkurse IV premiją laimėjęs straipsnis)

ALGIRDAS NAKAS

Esame visi maloniai apstulbinti tokiu staigiu ir dramatišku "blogio imperijos" žlugimo procesu. Rytų Europos tautoms žaibiškai besilaisvinant iš komunistinio tinklo, pavergtoji Lietuva irgi neatsiliko nuo jų, kartais net pirmavo šiame fenomenaliniame procese, nors jos padėtis nepalyginamai sunkesnė siekiant išsilaisvinimo. Nežiūrint to, keletas drąsulių Vilniuje išėjo į viešas laisvės demonstracijas prieš pavergėjus pirmiau už kitas mažas pavergtas rytų Europos tautas. Garbė šioms tautos herojams! Dar tik prieš porą metų jų pasėtoji sėkla jau atnešė derlių, kuriam apibūdinti tinkamesnio epiteto nerasim kaip — stebuklingas. Paleisti politiniai kaliniai, nebepersekiojami religingieji, plevėsuoja tautinės vėliavos, skamba himnas. Jau pakartotinai susitelkusios šimtą tūkstančių minios skanduoja, reikalaujanti laisvės. Pusantro milijono laisvės parašų pavergėjams aiškiai ir garsiai šaukia: "Štai jums referendumas!" Šimtakilometrinė patriotų laisvės grandis, nuo Vilniaus iki Talino, tautų istorijoje liks stipresnė ir reikšmingesnė už Berlyno gėdingą sieną bei didžiąją Kinijos sieną. Kad Lietuva bus laisva, jau niekas, net ir okupantai, neabejoja. Betgi kada? — daugelis nekantrauja. Priklauso nuo visų lietuvių,

mes klausysime jo balso, gyvendami pagal jo žodžius — ypatingai pagal tuos, kurie reikalauja mylėti artimą — mes nusidėsime vis mažiau ir mažiau. Mirimas nuodėmei gal būt neįvyks per vieną dieną, bet mes eisime ta kryptimi.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

— tai vienas logiškų atsakymų. Šitoks buvo ir popiežiaus atsakymas lietuviams, pakartotinai besiteiraujantiems, kada gausime savo šventąjį? Tam irgi buvo reikalinga nemažai pastangų, darbo ir maldų, išugdant kandidato kultą. Lietuvos laisvė ateis greičiau, jeigu vieningai visur ir visi lietuviai atiduos savo apčiuopiamą bei reikšmingą auką tėvynės labui.

Lietuviai jau tvirtai pasauliui įrodė, kad jie dviejų didžiųjų tironų sandėrių dėka brutalia jėga tapo pavergti. Tie sandėriai dabar tapo užtvirtinti jau nebelegaliais ir negaliojančiais, ką ir pats okupantas pripažįsta. Kolonijinė era jau seniai pasmerkta ir panaikinta. Prie viso to pridėjus dar ir sąjungos respublikų konstitucinę išstojimo teisę, okupantui nieko daugiau nelieka, kaip nedelsiant išsikraustyti. Argumentuoja jie vargšai, kad, baltiečiams išsilaisvinus, pasektų jais ir kitos jų pavergtos tautos, ir tai jų "sąjungą" dar labiau nuskurdintų ir net privestų prie katastrofos. Tai yra argumentas vagies, kuris atsisako priplėštą turtą grąžinti tikriems savininkams, nes, taip padaręs, jis pats taptų labai neturtingas ir net turėtų bankrutuoti. Jie vargšai dar vis neįstengia realiai galvoti, kad jau pribrendo laikas ir jų visai imperijai "persitvarkyti" taip, kaip jau visos į jų sferą pakliuvusios rytų Europos tautos "persitvarkė". Jie turėtų pagaliau suprasti, kad ir jų milžiniška karinė mašina gali greit tapti tiek reikšminga, kiek tapo reikšminga jų Varšuvos pakto sąjunga. Vargiai ar bus ir visi jų tie pragariškieji ginklai efektingi ir lemtingi eventualiai besitartinančiose jų vidinėse kovose — jų sunkiai beišvengiamame pilietiniame kare.

Paskutiniųjų metų politiniai įvykiai yra tikrai sunkiai įtikėtini, dramatiški ir toli siekiantys. Dėl savo staigumo, dinamiškumo ir svarbos šios didelės revoliucijos pradžia, jos raida ir rezultatai yra daugelio, net ir išmintingiausiųjų, apibūdinami kaip įvykęs “stebuklas”. Kažin ar daugelis į tokį apibūdinimą žiūri tikrąja to žodžio prasme?

Kaip, kas ir kada pradėjo šią revoliuciją ir kam daugiausia nuopelnų turėtų priklausyti, vykstant šiems pozityviems įvykiams? Vieni teigia, kad tai esanti pergalė pranašiosios vakarų kapitalistinės sistemos prieš subankrutavusį komunizmą, kiti giria tvirtą Rėgeno politiką “blogio imperijos” atžvilgiu, daugelis tačiau labai įvertina Gorbačiovą bei jo persitvarkymo programą. Istorikai galbūt šių stebuklingų įvykių priežasties ir jų pradžios ieškos ir suras šaknyse, kurios prasidėjo Lenkijoje ir Vatikane. Netrukus iš tų šaknų išaugo milžiniškas laisvės medis. Su taip netikėtu lenko tapimu popiežiumi prasidėjo lyg ir kieno nors suplanuota komunizmo žlugimo programa. Lenkijos darbininkija sukykla, pradeda maištauti, atsiranda drąsių lyderių, prasideda sunki, kieta ir skaudi, bet bekompromisinė jų laisvės kova. Eventualiai, su išmintingo popiežiaus laiminimu ir dvasine globa, lenkai pasiekia jų didžiąją laisvės kovos pergalę! Po toėjo jau kiek lengvesnis, nors ir labai dramatiškas, kaimyninių tautų išsilaisvinimas. Šie įvykiai bei kai kurios pranašystės apie Rusijos atsivertimą bei komunizmo galą, girdėtos nors dar taip neseniai, tada išrodė dar tik neįtikėtina iliuzija, o štai dabar jau tampa realybe. Štai didžioji ir “nenugalimoji” blogio imperija jau savo sutrupėjimo procese, tad viso pasaulio “išlaisvinti” jie taip ir nebesuspėjo. Dabar jie, kad ir dar tebesiruošia karui, bet jau jų pačių — pilietiniam karui. Dėl viso to paskutiniųjų metų įvykius, vadinamus “stebuklingais”, gal tikrai galima laikyti stebuklingais.

Kokią įtaką padarė mūsų išeivijai suar-

tęję ryšiai su tėvyne mūsų tautinėje veikloje? Kokių tautinių įsipareigojimų bei paramos prašo, tikisi ir laukia iš mūsų greitai besilaisvinanti Lietuva? Kokiu mastu kiekvienas padorus lietuvis turėtų atseikėti savo duoklę mūsų apdainuotos tėvų ir bočių žemės laisvės kovose ir jos atsistatymo darbuose? Juk šios padėties meldėme ilgai — pusę šimtmečio, laukėme ir pagaliau sulaukėme. Atėjo laikas ir proga su džiaugsmu ir entuziazmu atiduoti... kas Lietuvos — Lietuvai!

Tėvynei belaisvėjant, jau tūkstančiai mūsų apsilankė tėvų žemėje. Šiame laisvės pragiedrulių sukūryje taip pat jau tūkstančiai tėvynainių aplankė čionai ir mus, laisvuosius. Tai yra abipusiai malonūs ir pozityvūs nutikimai. Vėl atgaivinami tie svarbūs, kiek merdėję, ryšiai su tauta. Šiose viešnagėse nieks nesijautė ką nors praradęs ar save daug nusiskriaudęs. Atvirkščiai, visi kuo nors per tai praturtėjome; tiek materialinių gėrybių teikėjai, tiek jų gavusieji, ir dvasinį bei fizinį ryšį su tėvyne atnaujindami, ir saldžiomis, daugeliui dar jaunystės, nostalgijomis besivaišindami. Žinoma, argi absoliučiai gali būti “namų be dūmų”? Pasigirdo atsiliepiimų vieni kitiems: “jie yra pasidarę per šykštūs” — “jie, yra per gobšūs” — “homo americanus” — “homo sovieticus”... Yra čia kiek tiesos abiejuose išsireiškimuose ir, žinoma, būtų naudinga vieni kitus labiau suprasti ir įvertinti.

Stebina mus čionai atvykę išmintingi už laisvę kovojančių organizacijų lyderiai, talentingi būsimeji mūsų tautos valstybininkai. Tautiškai ir morališkai stiprina mus dvasios galiūnai, dešimtmečius iškentėję tarybinio “rojaus” labirintuose. Liudija jie mums ir mūsų kongreso nariams bei valstybininkams žiaurią komunizmo realybę. Gausiai pradėjo mus lankyti šokio, dainos bei muzikos meniniai vienetai iš tėvynės. Visi jie puikūs, aukšto profesionalinio meninio lygio, kai kurie net tarptautinio. Jie visi yra mielai mūsų laukiami, šiltai sutinkami ir priimami. Daro išvykas į tėvynę ir išeivijos panašūs

vienetai, pademonstruodami savo talentus, savo tautiškumą, siekdami išvystyti kultūrinį bei tautinį bendradarbiavimą. Be abejo, tokios viešnagės yra reikšmingos ir reikalingos. Deja, ir čionai jau pasirodo šiek tiek trinties bei neigiamos kritikos, tiek privačiai, tiek viešumoje. Išeivių pasirodymai tėvynėje kai kuriems „silpnoki“ išrodo. Kitiems, profesionalams iš tėvynės, honorarai čia kiek „mažoki“. Kai kas jau viešai reiškia nepasitenkinimą dėl gausių ir per aukšto lygio ansamblių, atvykusių iš tėvynės. Girdi, jie žlugdo išeivijos saviveiklą, nes, neprilygstant meniniu lygiu svečiams, mūsų renginiai mažai jau belankomi, net ir finansiškai mažiau savo saviveiklai paramos begauname. Atsiranda jau nerimaujančių, kad mūsų sudėti tautiniai saviveiklos fondai, ar dalis jų, per anksti nepatektų besilaisvinančios Lietuvos paramai. Mažai logiški ir mažai tepagrįsti šie išvedžiojimai bei nuogastavimai.

Lietuvos ir Pabaltijo išsilaisvinimo procesas staiga pasidarė garsus, net sensacingas plačiame pasaulyje. Spaudos ir televizijos dėka pasaulis ne tik sužinojo, bet ir pagaliau suprato lietuvių teisingą reikalavimą bekompromisinei laisvei bei nepriklausomybei. Apgailėtina, kad mūsų prezidentas bei jo administracija neteikia mums didelės, bent moralinės, paramos, nors jų motyvai yra suprantami. Niekas nelinki sužlugdyti imperijos „persitvarkymo“ programos ir jos autoriaus. Staiga Lietuvai taip plačiai išgarsėjus, mes visi lietuviai tapome ypatingai paveikti šių įvykių. Sustiprėjo mūsų tautiškumas, tautinė savigarba. Pasijutome išdidūs tos „didvyrių žemės“ vaikai. Deja, šių įvykių sensacingumui mažėjant, aušta ir mūsų patriotiniai jausmai, ir ryžtas nors šiek tiek, bet konkrečiai, įsijungti į šį laisvės siekį. Nei kraujo, nei jokių fizinių aukų iš išeivijos niekas nesitiki nei prašo. Tačiau tikimasi ir laukiama iš mūsų apčiuopiamos finansinės pagalbos šioje laisvės kovoje ir valstybės atstatymo darbe. Kol kas dar mažai iš mūsų

teprašoma, tik būtinybės; būtiniausiomis techniškomis priemonėmis, spaudiniams, minimalios pagalbos suluošintų ir skurstančių tremtinių masei bei politinei veiklai, siekiant laisvės. Kol kas nelengviausiai ir šios simbolinės „dovanos Lietuvai“ yra sutelkiamos. O juk greit reikės ir rimtus — daugiamilijoninius fondus telkti „vardan tos Lietuvos“...

Daugelis iš mūsų įpratome tik su keleto dolerių auka teprisidėti prie Lietuvos atvadavimo veiklos. Tokia auka dabar jau ir vargšui ar benamiui mažai reikšminga. Tokia auka, esant pasiturintiems, nėra garbės auka, nebent ji būtų „našlės skatikas“. Keista, kad daugelis iš mūsų save laikome lyg ta „išrinktąja“ mūsų tautos dalimi, kuriai likimas ar Dievas lyg ir turėjo suteikti ar užtikrinti sėkmingą, sotų ir laimingą gyvenimą. Gyvenimą be jokių ten atsilyginimų ar atsidėkojimų, be jokių moralinių ir tautinių jausmų. Nepagalvojome, kad mes taip pat galėjome atsidurti gulago kankynėse arba sunaikinime, kaip kad atsitiko mūsų tautiečių didelei daliai. Ar neatėjo dabar tinkamiausias laikas pasidalyti mums suteiktomis gėrybėmis su „neišrinktaisiais“ tautiečiais, su „neišrinktąja“ tautos dalimi? Nedaug iš mūsų atiduodame net ir minimalinę savo duoklę, tiek finansiškai, tiek kitomis pastangomis, kad paremtume ir sustiprintume tautos laisvės siekius. Jeigu, pavyzdžiui, dauguma mūsų būtume išpildę mūsų bendruomenės vadovų prašymus, būtume visi pasiuntę bent po keletą laiškų bei telegramų savo kongreso nariams ir administracijai įvairių „viršūnių“ susitikimų metu, būtų buvę reikšminga ne vien tik simboliškai. Duomenys, deja, rodo kad tik nedidelis procentas tokias pastangas teįvykdome. O, rodos, dar taip neseniai, anais teroro laikais Lietuvoje, tvirtinome, kad nei didžiausių pastangų, nei visų savo turtų negailėtume, kruvinais keliais keliautume, kad tik vėl galėtume sugrįžti į savo šventą laisvąją Lietuvą. Deja, su negailestinga laiko

tėkme kinta žmonių tautiniai jausmai, kinta įsipareigojimai ir pirmenybės.

Štai jau priartėjo paskutinioji ir lemiamoji Lietuvos laisvės kovos fazė. Tai lyg didysis sunkus egzaminas, kuriam privalo ruoštis ir jį išlaikyti kiekvienas, bet kuriam pasaulio kampelyje besirandęs, Lietuvos sūnus ar dukra. Ne trupiniais turime seikėti ir atseikėti, bet nemaža ir konkrečia savo išteklių dalimi turime kiekvienas reikšmingai prisidėti prie paskutinės laisvės kovos ir valstybės atstatymo didžiojo darbo. Nei ašaromis, nei grašiais, nei gerais linkėjimais Lietuvos nei atvaduosime, nei atkursime. Jeigu kiekvienas dosniai aukosime tai, ko mes daugiausiai turime, ryžto, darbo ar materialinių gėrybių, mes vėl greitai išvysime Lietuvą laisvą, žydinčią ir laimingą. Šviesių ir sektinų tautos labui darbe pavyzdžių turime daugybę. Mūsų pirmtakai, broliai išeiviai, ne tik bažnyčių ir mokyklų pristatė, tautinę saviveiklą puoselėjo, bet ir milijonais talkino besikuriančiai Lietuvai, nualintai pirmojo karo sukuriuose. Steigė net savo karinį laisvės savanorių legijoną. Daugelis iš jų sugrižo atgal į tėvynę su sunkiai uždirbtomis santaupomis, tuo stipriai finansiškai paremdami beatsikuriančią tautą. Randame taurių pavyzdžių ir vėlesnėje išeivijoje. Sukurti kelių milijonų tautinį fondą, išleisti lietuvišką enciklopediją, įsteigti reikšmingą tautinį ir dorovinį židinį — didžiąją jaunimo stovyklą, surinkti ir išleisti išsamų Lietuvos bažnyčių almanachą — tai yra milžiniški darbai. Tai vis kai kurių idealistų pasiaukojimo ir darbo vaisiai. Tai tik dalis tų kilnių pavyzdžių, kuriais visi privalome sekti šiuo svarbiu ir kritišku tautai momentu.

Štai jau ir prisiartinio lyg paskutinis, lemiamas etapas, lyg kulminacinis taškas Lietuvos laisvės kovoje. Pribrendo laikas mūsų išeivijai pagaliau reikšmingai atsiliepti į tautinį darbą puoselėjančių žmonių skatinimus ir prašymus, vieningai ir efektingai prisidėti prie tautos laisvės siekių. Atėjo laikas telkti ir sutelkti reikšmingus dau-



Šv. Florijonas — saugotojas nuo gaisrų
Tryškių miestelio centre

O. Pajedaitės nuotr.

giamilijoninius Lietuvos atkūrimo fondus. Laisva ir nepriklausoma Lietuva jau artima realybė. Okupanto grūmojimai Lietuvą marinti ir žlugdyti, "sąjungos globos" netekus, irgi yra realistiški. Neabejotinai atėjo laikas kiekvienam doram lietuviui sujudinti savo sąžinę, atiduoti jau nebe tikrai simbolinę auką, bet ir nemaža savo išteklių bei perteklių dalį. Atlikime visi savo tautinę — moralinę garbės duoklę savo tautos labui!

Atlikime visi ir vieningai pareigą tautai!
Atlikime vardan didžiosios partizanų aukos!

Atlikime tai vardan trijų
Lietuvos ganytojų kankinių!
Atlikime vardan tūkstančių pasmerktųjų
brolių amžino įšalo žemėje!

Atlikime vardan savo sąžinės balso!

Atlikime —

VARDAN TOS LIETUVOS!

MOTERS VIETA BAŽNYČIOJE IR VISUOMENĖJE (II)

KONSTANCIJA VALIUŠKIENĖ

Lietuvė moteris iki nepriklausomybės netekimo

Nuo senų amžių lietuvė buvo vyro draugė, jo padėjėja. Dar prieš Mindaugo krikštą Volinijos metraštis rašo apie lietuves, atvykusias į Voliniją derybų. Derybose gali dalyvauti moteris tik tuo atveju, jei ji turi lygias teises su vyru į kuni-gaikštystės žemes. Lietuvos III-me statute taip pat rašoma apie moterų lygias teises su vyrais į palikimą, turto padalinimą, nuosavybę ir kita.

Spaudos draudimo metu moterys kartu su vyrais, rizikuodamos laisvės netekimu, gabenė lietuviškas knygas į Lietuvą. XIX a. Lietuvos kaimo moterys ne tik mokėjo pačios skaityti, bet ir sugebėjo išmokyti savo vaikučius. Turbūt daugelis mūsų žino, kad XX a. pabaigoje Amerikoje yra beraiščių ne ką mažiau nei XIX a. Lietuvoje.

Atgavus spaudą, įsikūrė „Saulės“, „Žiburio“ bei kitos mokyklos. Moterys kartu su vyrais dirbo švietimo darbą. Moterys turėjo teisę ne tik dalyvauti rinkimuose į Vilniaus seimą, bet ir teisę būti išrinktomis atstovėmis į seimą. Į jį išrinktos net keturios moterys. Seimą atidarė delegatė Gabrielė Petkevičaitė, o sekretoriavo O. Muraškaitė-Račiukaitienė. 1920 m. Ženevoje vyko „International Women Suffrage Congress“. Jame atstovės G. Petkevičaitės pranešimas apie Lietuvos moteris, kad jos naudojasi visomis politinėmis teisėmis, nustebino didžiųjų valstybių atstoves, kurios tų teisių neturėjo. Lietuvos 1928 ir 1938 m. Konstitucijose moterų teisės nebuvo sumažintos, tačiau įvairiais potvarkiais jos buvo karpomos.

1937 gruodyje jubiliejiname moterų suvažiavime dalyvavo apie tūkstantis moterų įvairių politinių pažiūrų. Jos vieningai reikalavo, kad būtų vykdomi konstituciniai nuostatai, bei vyrų ir moterų lygybės dės-

niai, kad vyriausybės nesiaurintų moterų teisių įvairiais potvarkiais bei įstatymais. Reikalavo, kad moterys nebūtų diskriminuotos visuomeninėse, valstybinėse bei mokslinėse tarnybose, kad jaunosios moterų kartos švietimas būtų moterų tvarkomas. Ne tik vyrai, bet ir moterys kartu sudarytų mokyklų programas. Joms buvo svarbu, kad įmonėse, kur dirba dauguma moterų, jomis rūpintųsi moterys inspektorės. Pasisakė ir spaudė, kad ne tik vyrai, bet ir moterys įeitų į įstatymų rengimo bei leidimo komisi-jas.

Lietuvė moteris buvo visiškai įsisąmoni-jusi esanti lygiavertė asmenybė su vyru, integrali visuomenės dalis, kurios gerovė priklauso nuo moters pilnutinio joje pasireiš-kimo. Ne tik pajuto visuomenės atsakomybę, bet ir stengėsi reikalauti, kad jai būtų suteikta galimybė vykdyti darbus. Vyriausybės padaryta nuoskauda, ne tiek moterims, kiek visai tautai, buvo bandoma atitaisyti. Bet laiko buvo maža, vos pora metų iki okupacijos, didžiuma klaidų liko neatitaisytos.

Siekiai ir realybė išeivijoje

Gimtojo krašto netekimas suspietė išeivius į glaudų bendradarbiavimą. Dar Vokietijoje grįžome į mokyklas, ansamblius, rašėm knygas, leidom periodiką. Emigravę į užjūrius, bandėme išlaikyti ir praplėsti išsineštą tėvynę ne tik širdyje, bet ir ap-linkoje.

Išeivijoje dauguma vyrų jungėsi politi-niam Lietuvos vadavimo darbui. Moterys augino vaikus, formavo pagalbines draugijas lituanistinėms mokykloms, vienuolijoms, bažnyčioms, organizacijoms, šalpai ir kt. Moterys, su mažomis išimtimis, dirbdavo fabrikuose. Dažniausiai popietinėse pamai-

nose, kai vyrai grįžę iš darbo, gali būti su vaikais.

Augantys vaikai daugiausia lankė katalikiškas mokyklas, o šeštadieniais — lituanistines. Jie dainavo choreliuose, šoko tautinius šokius. Priklausė bent vienai ar daugiau lietuvių organizacijų, dalyvavo jų stovyklose. Be to, dar lankydavo muzikos, šokių, baleto pamokas.

Svečioje žemėje tiek suaugusiųjų, tiek vaikų bei jaunimo gyvenimas buvo judrus, pareikalavęs daug energijos, darbo ir laiko. Nors ir nebuvo matriarchalinė bendruomenė, bet moteris — motina buvo toji spiritus movens, iniciatorė, koordinatorė ir pagalbininkė.

Beveik be išimties visiems išeiviams rūpėjo užsitikrinti materialinę gerovę. Patirtas tėvynės, nuosavybės praradimas, naujo krašto svetimumas, brangiai kainuojąs mokslas ypač skatino dirbti ir taupyti. Jaunimas, tėvų patiriamas, taip pat vertino materialinę gerovę ir rinkosi pelningas profesijas. Darbštūs ir gabūs jaunieji lietuviai akademikai pateko į "Who is Who" aukštai vertinamus sąrašus, užėmė aukštas pozicijas.

Nuo pat imigracijos pradžios spaudoje atsispindėjo didesnė ar mažesnė aukso dievukui švitėjanti pagarba. "Savo nauju automobiliu išvyko atostogų Floridon". "Įsigijo naują gražią rezidenciją". "Vaikai, baigę aukštus mokslus, dirba vienoje didelėje firmoje aukštose pareigose" ir t. t.

Kartais spaudoje pasirodydavo skatinimas susidomėti humanitariniais mokslais, profesijomis. Pabrėžiama dvasingumo, jei ne viršiškumo už materiją, tai bent svarba žmogaus gyvenime.

Išcivija puoselėjo tautines tradicijas, stengėsi išauklėti atžalyną lietuviška, krikščioniška dvasia, rėmė kultūrinės apraiškas. Norėjo ir patys kultūrėti, ir vaikus ta linkme nukreipti. Mus jungė bendras tikslas palengvinti pavergtos tautos ekonominį nepriekį, stiprinti morališkai ir pagelbėti atgauti nepriklausomybę. Lietuviai savo



Varpinė Micaičių apyl., Kuršėnų rajone

O. Pajedaitės nuotr.

darbštumu bei taupumu užsitikrino senatvę. Išmokė ir aprūpino vaikus. Pastatė nemažą skaičių meniškų bažnyčių, tautinių namų, padėjo įsikurti vienuolijoms. Išleido porą enciklopedijų, gražų skaičių žurnalų, laikraščių. Premijuota ir nepremijuota grožinė literatūra užpildė bibliotekėles. O šalia jų atsirado ir mokslinių darbų. Pildosi fondai ekonominei Lietuvos pagalbai.

Visa tai labai gražu ur džiugu, bet mūsų džiaugsmui to neužtenka. Mūsų ar mūsų tėvų statytose bažnyčiose giesmės ne tokios skambios kaip anksčiau, arba jau visiškai nutilusios. Kiek mūsų vaikams dar

svarbi krikščionybė? Lietuvybė? Mūsų vienuolynai gali didžiulioti savo darbais, bet ar jie gali didžiulioti savo prieauglių? Kiek skiriame laiko knygai? Kas mus domina šalia kasdienos rutinos? Kuo maitiname savo dvasią? Ir po keturiasdešimt metų svetimoje žemėje mes dar vis skubame, bėgame ir daug kur nesuspėjame. Net ir pagalvoti, kur mes bėgame, dažniausiai neturime laiko.

Dabar bent, kai mūsų dienos vis greičiau įsibėgėja link gyvenimo saulėlydžio, verta pasvarstyti, ar nueitame gyvenimo kelyje nereikėjo daugiau dėmesio kreipti į dvasią, mintį, žmones, o mažiau į daiktus. Gal dalį laiko, panaudoto pastatų puošimui, galėjom panaudoti tarpusavio santykių tobulinimui. Gal būtų buvę mieliau visiems viename būry laikytis, neišsisklaidyti, kad ir kuklesnėje aplinkoje. Kiekvieną mūsų vilioja materialinis gėris, sunku jo pinklių išvengti tiek vyresnei, tiek jaunesnei kartai. O vis dėlto yra uždegančių pavyzdžių abiejų tarpe. Jie sugebėjo nesunykti kasdienos dulkėse, ir mes bandykime pakilti. Pakeitę daiktus idėjomis širdyje, atrasime daugiau ramybės ir džiaugsmo.

Lietuvė raudonojoje audroje

Okupacija, kaip staigus viesulas, nusiaubė jauną, atsistatančią Lietuvą. Viskas sustojo baime pripildytoje laiko erdvėje. Prasidėjo irimas, griuvimas, žengimas atgal. Puvimas, kaip vėžys, plėtėsi komunistinė stagnacijoje.

Kaip visuose gyvenimo aspektuose, taip ir moters gyvenime komunizmas propagavo tas idėjas, kurias jis pats naikino: laisvę, lygybę, brolybę. Nei valstybė, nei visuomenė neteikė moteriai tinkamos pagarbos nei pagalbos. Valstybė naudojo šūkius, sienlaikraščius, garbės lentas moters išnaudojimui. Dalino jai pagyrimus už darbo kiekybę, kad ji iš paskutiniųjų stengtųsi ir kitas skaitintų kelti produkciją niekada neprigijusioje Sovietų ekonomijoje, kuri nykte

nyko. Tik alkoholio gausa nenyko, o augo geometrine progresija. Kur komunizmas ilgiau valdė, ten ir alkoholizmas buvo plačiau ir giliau įleidęs šaknis. Nenuostabu, kad sovietinio gyvenimo sąlygos nemažą nuosimtį tėvų, motinų ir paauglių vaikų suvarė į alkoholizmo klaną, kuriame kerojo visokeriopo blogio daigai. Skverbėsi jie į protą, valią, jausmus, naikindami individo asmenybę.

Tačiau tauta išliko gyva, nors ir smarkiai sužalota. Tūkstančių tremtinių, partizanų fizinė ir dvasinė kančia, kaip švenčiausia, gryniausia malda, šaukė Viešpatį ateiti ir pasilikti su jais artėjančio vakaro, okupacinės nakties tamsoje. Mūsų kardinolas, Sąjūdžio nariai, gausių organizacijų atstovai vieningai pasisako ir siekia tautos dvasinio augimo, apsisvalymo. Tautos išsilikimą aiškiai įrodo jos vieningumas, jos jaunimo įsijungimas į atgimimo darbus. Tai priešprieša rusų jaunimui, kuris tapo visa kam abejingas, bauginamas neaiškos ateities. Tauta nelengvai, bet ištvermingai siekia savo aukščiausiojo tikslo — nepriklausomybės. Per visą Sąjūdžio veiklos metą yra vykdoma nepaprasta tolerancija kitataučiams bei kitaminčiams. Lietuvių tauta nekerštavo, nereikalavo mirties bausmės jos skriaudėjams, žudikams, kaip to pareikalavo kitos tautos. Ji renkasi, nors ir žymiai sunkesnę, bet nepriklausomą kelią, o ne autonomiją Sovietų sąjungoje.

Giliai įsišaknijusi religija, tradicijos, nepriklausomos Lietuvos pačių išgyventa ar kitų perduota praeitis buvo stipri atrama lietuvei moteriai. Ir siaubingose NKVD viešpatavimo replėse tremtyje ar tėvynėje ji išdrįso atskleisti Lietuvos praeitį jaunimui. Išardytų vienuolių seserys dirbo pogrindyje, slaptai perdavė vaikučiams religijos, doros, tautiškumo principus. Tai šauni pagalba tėvams, formuojantiems vaikučio galvosėną, charakterį.

Ateizmas, visais frontais kovojęs, pažeidė ne tik augančią, bet ir subrendu-

sią asmenybę. Tačiau lietuvių dvasia, kaip žiemkenčio daigas, kyla į šviesos šaltinį.

Buvo dirbančių komunizmui moterų, kaip ir vyrų, už gardesnę kasną, bet tai buvo mažuma, palyginus su tais, kurie prikėlė Lietuvą atgimimui. LKB Kronika išgarsėjo ne vien dėl to, kad ten dirbo tautos elitas. Prie jos pajėgumo prisidėjo ir pilkieji tautos vyturėliai su darbu ir giesme širdy, moterys ir vyrai ją platindami ir Viešpaties palaimos prašydami.

Per septyniasdešimt metų ujama, Sovietų moteris prarado moteriškąsias savybes. Tapo pikta, grubi, savanaudė, netolerantiška, ignorantė. Tai esame patyrę visi, kuriems teko susidurti su jomis Sovietų įstaigose. Bet kasdieniniame gyvenime dar švitėjo amžinojo moteriškumo bruožas. Pavyzdžiui, 1944 m. sovietams sugrįžus Lietuvon, raiša senutė sniegingos žiemos atlydžiu šalančiame Lietuvoje klampoja kelis kilometrus per sniegą, ledą ir purvą į sovietų vietinę administraciją. Ji eina ten prašyti paleisti ūkininką. Jis buvo areštuotas už tai, kad seniūniavo vokiečių okupacijos metais. Nebijojo ji klampaus kelio, nebijojo nė komisaro, kuris galėjo ir ją areštuoti už tai, kad ji užtaria buožę, kurio šeimoje su vaikais buvo priglauta. Tai tik vienas pavyzdys. Daugelis iš mūsų, atsigrįžę į praeitį, atras panašių žmoniškumo apraiškų.

Peršasi mintis, kad moters neigiamus bruožus iššaukė tarybų valdžios daroma skriauda ne tik jai, bet visiems gyventojams.

Vargai ir darbai XX a. pabaigoje

Vartant knygą, kurioje aprašytos viso pasaulio įvairių kraštų moterų teisės ir jų kasdieninis traktavimas, nejaukus jausmas iškelia klausimą "Kodėl?". Kodėl Dievo sukurtoji vyrui draugė nesusilaukia iš jo respekto, kodėl jis nesidalina su ja gyvenimo našta?

Moteris nuo kūdikio dienų ligi pat senatvės dažnai tampa nemoralinių, nenormalių vyrų aukomis. Moterų sielose tai palieka

žaidžą visam gyvenimui. Vyrų užpuoliai vaikystėje bei ankstyvoje jaunystėje smarkiai paliečia mergaitės emocinę pusiausvyrą, dažniausiai palikdami ją psichine invalide.

Mušamų, niekinamų žmonių skaičius nemažėja. Auga. Jų prieglaudose išgirsi žiaurių kriminalų, kuriuos jos ilgai slėpė, nes neturėjo kitos išeities. Moters darbo diena visame pasaulyje maždaug dvigubai ilgesnė, negu vyro darbo diena. Trečiojo pasaulio moterys šalia auginamos šeimos atlieka 50 — 80 % darbų mitybos produkcijoje. Nors JAV-se įstatymai reikalauja lygių teisių ir negrams, ir moterims, bet praktika skiriasi ypač įsidarbinimo ir atlyginimo atvejuose.

Vis dėlto šių laikų moteris jau pasiekė, kad gali rinktis darbą bei profesiją pagal turimus talentus, interesus. Nors ir ne per visas duris moteriai lengva įeiti, bet jos vis plačiau prasiveria.

Lietuvė moteris daugiau ar mažiau darbus dirbo kartu su vyru. Ji ėjo, gyvenimo skriaudų šaukiama. Draudžia caras katalikybę, lietuviybę, raštą. Ji išeina kovon taikiu būdu. Dirbdama neužbaigiamus darbus prie ratelio ar staklių, moko savo ir kitų vaikučius skaityti, rašyti. Moko poterių, katekizmo. Gavėnos ir Advento vakarais visa šeima gieda religines giesmes, bendrai meldžiasi. Vaikų auklėjimas nėra vien motinos atsakomybė. Abudu tėvai vienodai atsakingi už pilnutinį savo vaikų išauklėjimą. Mes ir patys esame patyrę, ir psichologai pripažįsta, kad jokie žodžiai taip neišmoko, kaip pavyzdžiai. Jei sūnelis nematys tėtės, plaunančio indus, mazgojančio grindis, skalbiančio žlugtą, nedaug padės jam vien motinos "pamokos". Didelė žala daroma berniukams, kai dar vis labai nuvertinami jų jausmai. "Vyrai neverkia!" "Ko plepi kaip bobutė?" Jie mokosi užslėpti savo jausmus, neišsakyti, ką skauda, kas rūpi ar gąsdina. Tas, kuris nebuvo atjaustas, paguostas kančioje, nesvarbu kokia svarbi ar bereikšmė kitam atrodytų, gyvenime bus pats vienas, užsidaręs savyje su savo žaiž-

domis, nepajęgs matyti ar atjausti kito kančios. Nė tas, su kurio vaikystėje niekas nesidalino šilto džiaugsmo skardenimu, nenorės atverti savo širdies kitam. Nei savęs išsakymui, nei kito išklausymui.

Ar ne dėl to dažnai būna trumpa povestuvinė laimė? Ar sugebėjo jie prieš vedybas komunikuoti? Ar pažino vienas kitą visišku atsivėrimu savo charakterio, idėjų, siekimų? Sunku pažinti žmogų, jei jis yra tarsi užversta knyga.

Svarbu yra šių dienų moterims išauklėti jaunąją kartą pagal šių dienų reikalavimus. Kada didžiuma žmonių išeina į darbus, motinos pareiga išmokyti ne tik mergytes, bet ir sūnus maisto paruošimo, namų apyvokos darbų. Nesvarbu ar jis sukurs šeimą, ar paliks viengunis — ši praktika bus jam naudinga.

[talka Tėvynei

Indijos moteris įdėjo didžiulę duoklę savo krašto išlaisvinimui iš britų valdžios. Jų XIX a. taikinga kova padarė gilų įspūdį M. Gandhi, kuris kovos būdą iš jų pasisavino ir panaudojo krašto laisvinimui. Ir laimėjo.

Ir mes, išeivijos moterys, galime ne mažesnę įnašą įnešti į Lietuvos laisvinimo darbus. Mūsų senelės iš Prūsų gabenos ir platino knygas spaudos draudimo metu, mes taip pat galime pagelbėti savo dar vis pavergtai sesei, o per ją ir visai Lietuvai.

Labdaros darbai, kaip ir motinystė, artimi daugumos moterų dvasiai. Čia dirba vienuolės, profesionalės, vaikus auginančios motinos ir pensininkės. Šis nepaprastai platus darbo laukas yra puikiai susiorganizavęs JAV-se. Įvairiausios sritys yra vadovaujamos profesionalių ar tam darbui paruoštų asmenų. Kiekviena moteris gali pasirinkti pagal savo interesus, talentus pageidaujamą savanorio darbą. Praleidi prasmingai laiką, pagelbėdama kitiems, o labiausiai sau pačiai praturtindama savo dvasios pasaulį.

Neaprėpiami pjūties darbai šių dienų Lietuvos moterims. Šiuo metu suorganizuoti



Sašaičių akmuo — “Dievo stalas” Plungės rajone
O. Pajedaitės nuotr.

šeimai mitybą, aprangą pareikalauja kone viso laiko. Organizaciniai darbai taip pat paima daug valandų. “Caritas”, kuris apglėbęs turbūt visus labdaros laukus, reikalingas didžiausios paramos. Ten jų laukia našlaičiai, pasimetusieji, dažnai atstumtieji jaunuoliai, jaunutės motinos, neturinčios vyrų, seneliai, alkoholikai, ligoniai, narkomanai ir t. t. Kur betiestum ranką, paliesi skaudamą širdį. Mes, išeivijos moterys, turime puikią progą talkinti darbu užgriūtai sesei tėvynei. Atkreipę žvilgsnį ir širdį į Lietuvą, atrasime darbo, kurį mes ir čia, už marių, galime dirbti jos gėriui. Pavyzdžiui, ten labai reikalinga žmogaus dvasią kilninančiai literatūra. Reikalingi praktiški patarimai, kaip tuos darbus dirbti. Šiame krašte turime ir gausią, ir vertingą medžiagą tais klausimais. Ji lengvai prieinama už didesnę ar mažesnę kainą, arba net visai nemokamai. Kiek naudos duotų ji ten pasiūsta, ypač išvertus lietuvių kalbon. Gera prisiminti, su koku entuziazmu dirbo “Dainos” grupė padėdama vargstantiems Suvalkų trikampio lietuviams.

Dabar puiki proga mums atsilyginti

TUŠČIAS ILGESYS?

KUN. J. LAURIŪNAS

Su Dievu — prietaringa.

Be Dievo — tuščia ir nyku.

Kaip paukštis rudenio ražienoj:

Aš derliaus liekanas renku

Putinas

Žmogaus prigimtyje yra galingų potraukių: maitintis, gyventi, bendrauti su kitais, pažinti. Žmogus siekia tiesos, teisingumo, nori įprasminti savo gyvenimą. Bet žmoguje yra dar kažkas daugiau. Žmogaus siela *ilgisi amžinumo*, tobulumo, begalybės, ji ilgisi Dievo. Tai yra vienas giliausių žmogaus troškimų, nes religija yra pats visuotiniausias reiškiny, žinomas visur ir visais laikais, praeityje ir dabartyje.

Reikia pasakyti, kad *visi žmogaus siekliai* yra nepaprastai *prasmingi*. Matome, kad tiek fiziniai, tiek dvasiniai žmogaus siekliai randa atitikmenį, išsipildymą. Mitybos potraukis esti patenkinamas, taip pat ir troškimas pažinti, patirti, žinoti... Tai rodo išplėtos kultūros sritys — mokslas, technika, filosofija, menas ir t. t.

Mes galime tvirtinti, kad jei mumyse esama potraukių, tai yra *įrodymas*, kad yra ir tai, kas atitinka juos — yra *atitinkami potraukių objektai*. Jei aš jaučiu alkį, tai įrodymas, kad kažkur turi būti ir maisto. Jei aš smalsauju, noriu kažką žinoti, jau yra ženklas, kad noriu būti kažkas, ką galima pažinti — yra pažinimas. Todėl galima

sakyti, jei mumyse yra organai, tuo pačiu yra ir tai, dėl ko šie organai yra sukurti. Kai šių dienų gamtininkas, pavyzdžiui, randa liekanas gyvūno, gyvenusio prie šimtą tūkstančių metų, turėjusio akis ir kojas, tai mes žinome, kad šis gyvūnas po savo kojomis turėjo tvirtą žemę, jis gyveno ne jūroje, ir kad tada jau buvo šviesa, nes kitaip jam akys ir kojos būtų buvusios be prasmės.

Ir štai dabar klausiamo: kai visos žmogaus siekimų galios yra prasmingos, ar pats didžiausias žmogaus troškimas — begalybės ilgesys arba, kaip Paskalis pasakytų — Absoliuto ilgesys, soif de l'Absolut — būtų tuščias, beprasmis? Ar nėra teisinga sakyti: jau pats faktas, kad žmoguje yra religinis siekis, vadinamas religiniu jausmu, ar tai nėra įrodymas, kad šis siekis gali būti patenkintas, gali rasti savo atitikmenį? Begalybės troškimas yra vienas stipriausių žmogaus troškimų: ar tai nesako, kad *Kažkas, ko kaip tik siekia šis troškimas, yra Begalinis, Amžinas, Dievas?*

Panašiai galima sakyti, kad žmogus turi savyje *organą Begalybei*, būtent sąžinę. Šioje sąžinėje mes girdime, patiriame Kažką, kurs mums sako: "Tu privalai" — tai Begalinysis to reikalauja iš mūsų. Ar negalime pagrįstai sakyti, kad jei turime šį organą, tai reiškia, kad Begalinysis tikrai yra?

Begaliniojo ilgesys kaip galinga banga ritasi per visą žmoniją. Priešistorinis žmogus daugiau negu prieš šimtą tūkstančių metų parodė šį ilgį savo tikėjimu į pomirtinį gyvenimą: į kapą įdėti įvairūs daiktai, supilti kapaviečių kalneliai skelbia tikėjimą į nesibaigiantį gyvenimą. Maldos ir atnašos, šventovės ir religinis menas visose Žemės religijose — ar tai ne iškalbingas *liudijimas*, kad žmogus *ilgisi Dievo*.

Ar gali toks didžiulis troškimas būti tuščias? Ar tai, kas žmogui atrodo nepaprastai gilu, didu, brangu ir šventa, gali likti be išsipildymo, ar tai gali būti tik tuščia svajonė? *Ar neturi būti Dievas, kuris patenkintų šį didįjį žmogaus siekimą?*

Tėvynei už visa, ką mes iš jos gavome: tikėjimą, kalbą, kultūrą, tradicijas, kilmę; palengvinti iškentėjusiems tremtį bei persekiojimus savame krašte. Ir Dievas, ir Tėvynė mus šaukia.

Gyvename viskuo turtingoje Amerikoje. Esame įjungti ar įsijungę, ypač jaunesnieji, į Amerikos vartotojų visuomenę (consumer society) su jos teigiamomis ir neigiamomis savybėmis. Kažin ar minusai čia neviršija plusų? Mums, krikščionims, ir toje naudotojų visuomenėje reikia būti tikrais žmonėmis ir tikrais krikščioniais.

Prof. James Keating savo straipsnyje "Spirituality and the Moral Life" pasakoja, kaip jis kartą gulėdamas pievelėje stebėjo mėlyną dangų ir, vakarui užėjus, pasirodančias žvaigždes. Dangus su begalybe žvaigždžių jam lyg kalbėto kalbėjo, kad žmogus yra Dievo mylimas niekis (beloved nothing). Jis pajuto savo menkumą ir suprato, kad vis tiek yra Dievo mylimas. Kūrėjas jį sutvėrė ir leido viskuo naudotis. Savo dovanomis ir meile Dievas žmogų supa per visas jo gyvenimo dienas. Dievas nori, kad žmogus būtų amžinai laimingas. Tad jis suprato savo gyvenimo tikslą: gyventi Kūrėjui Dievui ir už viską būti dėkingam; būti Jo mylimam ir Jį mylėti; Jam tarnauti ir Jį garbinti; tarnauti ir padėti žmonėms, o ne tik pačiam viską sunaudoti.

Vartotojų visuomenė su savo modernia ir įtaigia propaganda traukia žmogų vis pirkti ir pirkti, naudoti ir sunaudoti. Laikraščiai, radijas, televizija, draugai ir draugės — viskuo jis nori naudotis. Be to, dar visas socialinis gyvenimas: puotos, įvairūs minėjimai, posėdžiai, vizitai, grožio salonai, prabangūs restoranai... Žmogus nori visko paragauti, viskuo pasinaudoti, viską sunaudoti. Jis visiškai pasiduoda materializmui, nekreipdamas dėmesio į dvasinius dalykus, į savo bei kitų vidutinį gyvenimą.

Tai aiškiai pastebima ir sekso srityje. Ir čia žmogus nori viskuo pasinaudoti, vis daugiau malonumų patirti. Kasdieniniai dalykai yra visokios meilės istorijos, užpuolimai, prievartavimai, priešvedybinis lytinis santykiavimas, homoseksualizmas, abortai. Į tai dar labiau skatina alkoholis ir narkotikai. Pasekmės labai liūdnos: savižudybės, nenormalių kūdikių gimimai, AIDS ir t.t.

Rašo kunigas psichoterapistas

Tokie žmonės anksčiau ar vėliau, lengviau ar stipriau patenka į visokius dvasinius sunkumus: pykstasi, barasi, nervinasi, puola į depresiją ir psichines ligas. Ne vienam tenka pasinaudoti gydytojo, psichiatro ar kitokio specialisto pagalba.

Štai ką apie tai sako psichoterapistas kun. Kevin Culligan, daug šioje srityje studijavęs ir dirbęs:

"Aš jau seniai patyriau, kad pozityvus bendravimas tarp terapistų ir kliento veda į žymius paciento pasikeitimus. Dabar aš vis labiau suprantu, kad dar svarbesnis yra

**KRIKŠČIONIS
P. Daugintis
NAUDOTOJŲ
VISUOMENĖJE**

bendravimas to asmens su jo dvasioje gyvenančiu Dievu, jeigu Jam su pasitikėjimu pasivedama. Toks santykiavimas gali turėti lemiančios reikšmės jo pagijimui ir vidujiniam pasikeitimui. Be to, toks bendravimas vyksta kasdien, dažnai. Jis nėra apribotas keliomis apmokamomis valandomis pas psichoterapistą, psichologą, psichiatrą ar kitoki terapeutą.

Aš taip pat patyriau, kad tas asmuo, kuriam stengiuosi padėti, jeigu jis rimtai ima bendravimą su Dievu, auga savo gerais norais ir pastangomis save pažinti be iliuzijų, taip pat drąsiai stoti prieš gyvenimo jam keliamus reikalavimus, imtis didesnės rizikos bei ryžtis didesniems išsipareigojimams padėti kitiems žmonėms ar imtis vertingų projektų”.

Tad čia yra dvi išvados, padarytos šito kunigo psichologo ilgos patirties: 1. pasinaudoti gero psichologo ar kitokio psichoterapisto pagalba; 2. dar svarbiau — pradėti artimą bendravimą su Dievu, taip arti jo esančiu ir jį mylinčiu. Tai gali suteikti užuovėją, gyvo pasitikėjimo sąmonę, pagalbą ir jo sąmonės bei pasąmonės gelmių gydymą. Žmogus gali pajusti prasi Kaltimų atleidimą ir dovanojimą.

Tokie žmonės galėtų pasinaudoti ir katalikų bei protestantų kartais ruošiamomis vidujinio gydymo pamaldomis (inner healing services).

Kai kurios modernesnės ligoninės dabar naudoja Alcoholics Anonymous sambūrių patirtimi, alkoholikų ir neurotikų gydymui sudarydamos tokias grupeles. Jose dalyvaujantieji gauna daug naudos ir pasiekia gerų rezultatų.

Kas iki šiol pasakyta, galioja ir kitiems vartotojų visuomenės žmonėms, turintiems gal ne tokių didelių ar ne tiek išsigalėjusių sunkumų. Ir jie turi stengtis asmeniškai bendrauti su Dievu malda, liturginėmis apeigomis ir sakramentais, kurie, anot katekizmo, yra matomi ženklai Dievo malonei įgyti. Prie jų ypač priklauso išpažintis, kuri

po II Vatikano susirinkimo vadinama Susitaikymo sakramentu. Juk žmogui labai daug reiškia sąmonė ir žinojimas, kad jo kaltės atleistos, ir Dievas bei žmonės vėl jį myli. Taip pašalinamos ir nuolatinės nervų bei raumenų įtampos. Kad žmonės galėtų vien tik išsipasakoti, mūsų laikais prireikė daugiau psichologų ir psichiatrų negu visi dvasininkai kartu!

Neišlaikė pusiausvyros

Daugumas vartotojų visuomenės žmonių labai nori pasižymėti, greitai iškilti, susikrauti daug pinigų. Taip jie sunaudoja savo kūno ir dvasios jėgas, nervų energiją ir apkrauna save. Daugelis jų neišlaiko reikiamos pusiausvyros tarp savo proto ir širdies, tarp kūno ir dvasios.

Toks žmogus kurį laiką jaučiasi patenkintas, bet vėliau pasireiškia šitokio elgesio žalingos pasekmės. Apie jas pasipasakojo seselė Gloria Miller, gailestingoji sesuo, terapeutė, po to, kai išdirbo 17 metų St. Mary's ligoninėje ir Medicinos centre San Francisco mieste.

“Terapistės darbas ligoninėje man teikė daug pasitenkinimo. Buvau vertinama pacientų, kitų gailestingų seserų ir gydytojų. Tačiau dėl įvairių priežasčių per devynių mėnesių laikotarpį turėjau kilnotis iš vieno mūsų vienuolyno namų į kitus. Be to, važinėjimas į darbą ligoninėn užimdavo kasdien pusantros valandos. Ligoninėje dirbau dviejuose departamentuose, kurių kiekviename reikėjo atlikti atitinkamas pareigas. Pradėjau jausti nuovargį, nepasitenkinimą savimi ir nepakankamai gerai atliktu darbu, nors kiti sakė, kad aš gerai dirbu. Vis atidėiočiau reikalą pasiimti ilgesnes atostogas.

Baigdama 40-uosius metus, susirgau virusiniu plaučių uždegimu. Turėjau savaitę gulėti ligoninėje ir šešis mėnesius praleisti, kad atgaučiau jėgas. Buvau labai nusilpusi ir turėjau leisti aptarnaujama kitų seselių vienuolių. Visa tai mane privedė prie stiprios depresijos. Pradėjau abejoti savo



Vinco Krėvės portretas medyje Subartonyse (Merkinės apyl.). Dailės mokyklos moksleivių darbas

O. Pajedaitės nuotr.

religiniu pašaukimu. Man atrodė, kad jei būčiau ištekėjusi, būčiau dabar turėjusi intymesnį artumą ir nuoširdumą”.

Kaip tik tuo metu jai teko kalbėtis ir tartis su kita sesele vienuole, labai prityrusia terapeutė. Ji labai daug jai padėjo. Malda, skaitymai bei savo minčių aprašymai, ošiantis ir putojantis vandenynas jai padėjo palengva atsigauti ir fiziškai, ir dvasiškai. Jai pradėjo gimti naujas gyvenimas. Įsiviešpatavo taika, ramus pasitikėjimas Dievu ir savimi. Ji grįžo dirbti ligoninėje. Pirmiau

jai neramumą keliantys darbo dienos rūpesčiai dabar užleido vietą šviesiai nuotakai. Ji taip tęsia toliau:

“Visa tai man padėjo atpažinti ir susidaryti savą dvasingumą. Jis labai pagrįstas kasdienos tikrove, pakylantis virš dimensijos, kurioje gyvename ir kurią pajuntame”.

Toks nuovargis, nervingumas, depresija, dvasinė krizė, net fizinė liga, neretai atsitinka daugeliui merginų, suaugusių moterų, savarankiškai gyvenančių ir uoliai besidarbuojančių savo profesijoje. Tai pasitaiko ir jauniems vyrams, sėkmingai kylantiems aukštyn karjeros laiptais, socialiniame ir prabangiame gyvenime. Pasitaiko ir jaunų šeimų gyvenime, ypač vaikams paūgėjus.

Sveikas krikščioniškas dvasingumas

Seselė Gloria pasipasakojo, kas jai padėjo pakilti iš kūno ir dvasios ligos ir vėliau susidaryti kitokią savo dvasingumą. Tokį savą dvasingumą reikia susidaryti kiekvienam krikščioniui, gyvenančiam vartotojų visuomenėje ir stipriai veikiamam jos įtakos.

Dvasingumas yra mokslas, teorija ir gyvenimo praktika pagal tą mokslą. Tą krikščionišką dvasingumą galima palyginti su sutuoktinių gyvenimu. Vyras ir žmona vienas kitu pasitiki, vienas kitam pasiaukoja ir įsipareigoja visam gyvenimui. Jie vienas kitą myli, nuolat kalbasi, bendrauja. Tas pasitikėjimas ir meilė apima visą jūdvių gyvenimą, galvosena, darbą, persunkia dvasią ir net bendravimą su kitais.

Panašus dalykas yra ir krikščioniškasis dvasingumas. Tai yra taip pat visokeriopas tikinčio žmogaus bendravimas su jį mylinčiu Dievu. Dvasingumas yra žmogaus atsivėrimas Dievui, kontaktas tarp žmogaus ir Dievo, kuris kalba žmogui per savo žodį ir per žodžius Šv. Rašte. Žmogus Jam atsiliepia gyvu tikėjimu, viltimi ir meile, duoda ir palaikoma Šv. Dvasios.

Teoretiškai dvasingumas (anksčiau vadinamas asketika ir mistika) yra mokslas apie asmenišką tikinčiojo žmogaus bendra-

vimą su Dievu savo tikėjimu, viltimi ir meile bei iš jų kylančiais veiksmais visose žmogiškojo gyvenimo srityse. Tai yra tokio bendravimo pagrindinių tiesų bei įstatymų nurodymas ir nustatymas dėsnių bei taisyklių, kurių reikia laikytis įvairiuose dvasinio gyvenimo išsivystymo bei tobulėjimo raidos tarpsniuose. Čia pateiksime šiek tiek teoriškų ir praktiškų nurodymų, naudotinių atitinkamose srityse.

Vartotojų visuomenei yra būdingas labai didelis įvairių materialinių ir kultūrinių gėrybių vartojimas bei rūpestis vis daugiau jų turėti ir sunaudoti. Tad čia ir yra pasi- nešimas į praktiškąjį materializmą. Krikščionis jomis turi stengtis naudotis tik tiek, kiek reikia. Jis pasirenka ne tiek asketišką, kiek paprastą, kuklų gyvenimo stilių. Jo pats laikosi ir skatina savo artimuosius visomis gėrybėmis taip naudotis. Tokiu būdu jomis gali gėrėtis kūnas ir džiaugtis dvasia, kelti aukštyrų širdį dėkojant Dievui, kuris savo tėviška Apvaizda tiesiogiai ar netiesiogiai jas žmogui teikia kaip savo meilės išraišką. Tą pat galima pasakyti ir apie mokslo, technologijos, meno ir kitokių kultūrinių gėrybių naudojimą.

Paskutiniaisiais dešimtmečiais vis labiau katalikų grupėse įsigali užvaizdavimo idėja (Stewardship), t.y. laikyti save Dievo teikiamų įvairių gėrybių užvaizdu ir atitinkamai elgtis.

Dalinimasis su kitais, davimas jiems išmaldos, solidarumas — tai praktiška meilė Dievui, Jo ir mūsų suvargusiems broliams, seserims. O aplink mus yra tiek žmonių, reikalingų pagalbos, suvargusių, išalkusių, prašančių paramos!

Nors vartotojų visuomenės žmogui nelengva taupyti, bet kitus mylinčiam ir norinčiam padėti nėra sunku. Reikėtų stengtis dalintis su kitais ir tiek jiems duoti, kiek pats norėtų gauti, būdamas jų vietoje.

“Kitiems gera darydamas, pats lamingas tapau!”

Taip mūsų didysis rašytojas ir visuomenininkas kan. Tumas-Vaižgantas išreiškė

savo ilgametį patyrimą ir bendruomeniško dvasingumo taisyklę. Mat Kūrėjas Dievas taip sukūrė žmogaus prigimtį, kad ji yra ir individuali, ir bendruomeniška, egoistiška ir altruistiška, į save linkusi ir į kitus pasinešusi. Krikščioniškasis dvasingumas visais amžiais skatino žmones abi šias puses darniai jungti.

Naudotojų visuomenės žmogus paprastai yra dideliame pavojuje pats naudotis kitų patarnavimais, gabumais, jų teikiamomis gėrybėmis, pagarba ir meile, bet pats teduodamas kitiems labai mažai, labai taupiai atseikėtai. Tačiau visiems galioja didysis prigimtės ir artimo meilės įsakymas: “Mylėk savo artimą, kaip pats save”. Taip pat ir Kristaus paliepiamas: “Mylėkite vieni kitus, kaip aš jus mylėjau!”

Vienas žmogus labai išmintingai ir konkrečiai nurodė tos meilės “kiekį”: “Jei, tau išsikėlus kitur gyventi ar mirus, žmonės nepajustų tuštumos — per mažai juos mylėjai!”

Tuos žmones, kurie kitiems aukojasi, dirba, visokiais būdais padeda, visi myli, gerbia ir dažnai tą meilę bei pagarbą stengiasi žodžiais išreikšti. Tai yra labai svarbu. Už meilę reikia atsilyginti meile, reikia tą meilę įvertinti. Tokiu būdu ta meilė pasidaro abipusė.

Bet reikia atsiminti, kad čia, kaip ir visur kitur, reikalinga pusiausvyra. Minėta seselė Gloria, bedirbdama ir besiaukodama kitiems, pertempė savo kūno ir dvasios jėgas, apgadino nervus. Teisingai sakoma, kad tvarkinga ir protinga meilė prasideda nuo savęs. Ir meilė kitiems paprastai matuojama savąja. Kitiems teikiant patarnavimus, pagarbą ir meilę, reikia meilės ir sau, atsižvelgiant į savo kūno bei dvasios jėgas.

Tai yra labai svarbu ir vedybiniame gyvenime. Toje vartotojų visuomenėje ir XX amžiaus modernaus šeimyninio gyvenimo stiliuje meilės dvasingumas (ta meilės mistika ir asketika) yra labai didelės svar-

bos. Mat vyras, o kartais ir žmona, darbuojasi svetur, bendrauja su kitais. Jiedu mažai būna kartu; tas pat sakytina apie tėvų ir vaikų santykius. Todėl labai svarbu visokiomis progomis, kartais net pačių tyčia sudarytomis, pareikšti meilę vienas kitam: vyrui, žmonai, vaikams. Reikia surasti laiko drauge pabūti, pasipasakoti, vienas kitą įvertinti, pagirti.

Labai protinga ir patartina prie asmens būdo prisitaikyti, o ne stengtis jį pakeisti. Suaugusio žmogaus charakterio beveik neįmanoma pakeisti, nebent jis pats to norėtų. Vyras ir žmona yra skirtingi asmenys: jie nėra priešingi vienas kitam, bet vienas kitą papildantys. Šiuo principu reikia vadovautis ir šeimyniniame, ir bendruomeniniame gyvenime.

Kiek reikia maldos?

Tad aišku, kad sveikas krikščioniškas dvasingumas leidžia ir vartotojų visuomenės krikščioniui viskuo naudotis, džiaugtis, gėrėtis, mylėti ir būti mylimam bei laimingam. Bet čia būtinai reikia, kad visa tai būtų tarsi netiesioginė pagarbos ir meilės išraiška Dievui ir žmogui. Tiesioginė meilė ir pagarba Dievui labiausiai išreiškiama malda.

J. Kanaugh rašo, kad "malda yra taip pat socialinis ir politinis aktas. Juk maldos vaisius yra žmogaus įgalinimas laisvai, drausmingai ir ryžtingai išeiti prieš kultūros ir materializmo dievus, gyvenant kitaip. Malda teikia dinamišką galią padaryti savo asmenybės centru bendruomenišką išipareigojimą ir iš jo kylančią socialinę veiklą".

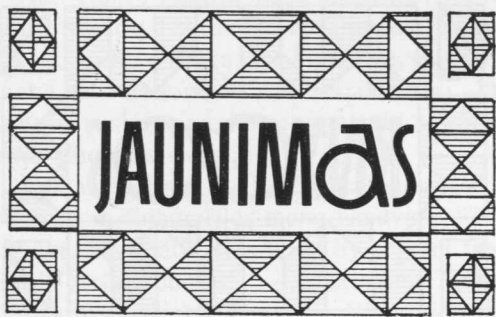
Du svarbiausi konsumerizmo veiksmi — pirkimas ir sunaudojimas — dažnai naudotojams tampa daugiau ar mažiau sąmoningais garbinimo aktais materializmo dievo — Mamonos, t.y. medžiagos, pinigų, kaip labiausiai leidžiančio ir įgalinančio patenkinti žemojo "aš" polinkius ir aistras. Malda, priešingai, juos daro Dievo garbi-

nimo ir tarnystės veiksmiais. Mat, jais tinkamai naudodamasis, žmogus tarnauja Dievui ir Jo vaikams: savo šeimai ir kitiems. Taip pat jis tarnauja Dievui ir savo meilę Jam reiškia profesiniu darbu bei užsiėmimu. Juk visa tai įgalina žmonių, Dievo vaikų, pragyvenimą ir kultūrą. Krikščionis savo kasdieninėje maldoje tai skiria ir aukoja Dievui.

Tačiau krikščionis, naudodamasis įvairiomis Dievo dovanomis, gėrėdamasis ir džiaugdamasis daugybe jų teikiamų malonumų, ar juose nepaskęs ir neužmirš bent kartą per dieną už jas Dievui padėkoti?! Žinoma, yra nemaža žmonių, kurie tikrai užmiršta, bet ne visi. Kai kurie ne tik savo žodžiais, bet visu gyvenimu stengiasi būti Dievui dėkingi.

O kiek tos maldos reikia, sunku nustatyti. Modernūs dvasinio gyvenimo žinovai iš savo ir kitų patyrimo taip pataria: kasdien bent 10-15 minučių skaityti Šv. Raštą, mums paskelbtą Dievo žodį, jį pritaikant sau, trumpai padėkojant, prašant ir atsiprašant, užtariant ir kitus. Kasdien bent 10-20 minučių tinkamu laiku melstis, drauge atliekant trumpą sąžinės sąskaitą, prisimenant padarytas klaidas, neatliktus darbus ir išipareigojimus. Sekmadieniais dalyvauti Mišiose, priimant Komuniją. Paskaityti dvasinio turinio spaudos, pabendrauti ir pasikalbėti apie religinius dalykus su kitais savo šeimos nariais. Kas mėnesį priimti Susitaikymo sakramentą, atliekant nuoširdžią išpažintį su rimtu pasiryžimu taisyti, ypač iš kurios nors konkrečios silpnybės. Be abejo, reikėtų ir metinių rekolekcijų, bent savaitgalinių. Reikia dalyvauti bažnytniniame gyvenime, įsijungiant į parapiją ir aktyviai dalyvaujant jos veikloje, priklausyti kokiai nors organizacijai ar draugijai.

Tokiu būdu krikščionis, nors gyvendamas ir toje vartotojų visuomenėje, nepasidarys grynu "konsumeriu", bet bus tikras, pavyzdingas Bažnyčios narys, ištikimas Dievui ir naudingas kitiems žmonėms.



Glaudesnių ryšių rezultatai

(Jaunimo konkurse IV premiją laimėjęs rašiny)

Audra Kubiliūtė

Per paskutiniuosius metus Rytų europiečiai ryškiai parodė pasauliui, kad jie nori gyventi demokratiškesnėmis sąlygomis, kad jie trokšta laisvės ir nebenori būti stumdomi nei komunistų partijų išlepintų biurokratų, nei saugumo žudikų. Atgimstančioje Lietuvoje po ilgų represijų metų nepriklausomybės troškimas yra išreikštas visokiausiais būdais, stebindamas pasaulį (ir visus žurnalistus) savo jėga ir drąsa.

Lietuviai Lietuvoje ir lietuviai išeivijoje dar turi daugiau progų susitikti, vienas su kitu pabendrauti, susipažinti. Ilgus metus atitolę nuo vienas kito, ar mes dar turime ką nors bendra? Ar visi naujai užmezgami ryšiai glaudžiau mus jungia, ar atstumia vieną nuo kito? Manau, kad šis susiartinimo procesas yra mus daug ko išmokęs ne tik apie lietuvius, gyvenančius Lietuvoje, bet ir apie save. Antra vertus, manau, kad ir tėvynėje gyvenantys turėję nemažą progų šį tą patirti apie mus.

Ko mes išmokome apie lietuvius Lietuvoje? Man atrodo, kad prof. Landsbergis, savo kalboje Mokslo ir kūrybos simpoziume pasakęs, kad turime mylėti Lietuvą tokią, kokia ji yra, galėjo tą patį pasakyti apie lietuvius ir išeivijoje, ir tėvynėje. Sunkūs sovietų valdžios metai ne tik

sužalojo Lietuvos gamtą. Dvi generacijos, užaugusios per tuos metus Lietuvoje, taip pat buvo sugadintos.

Kai kurie sako, kad lietuvių jaunimas per tuos metus liko be moralės. Skyrybų skaičius baisiai aukštas, visokie nusikaltimai, ypač vagystės, dar ir dabar tebekyla. Žmonės buvo priversti daryti taip, kaip normaliomis sąlygomis net nesvajotų daryti. Kai kurie lietuviai, atvykę iš Lietuvos į svečius, mano, kad panašus elgesys yra priimtinas. Nemaža išeivijos lietuvių mano, kad atvykusieji iš Lietuvos išnaudoja geraširdžius tautiečius, ypač kai atvykstantieji prisidengia kokios nors tautinės organizacijos vardu.

Be abejo, mes pastebėjome, kad Lietuvos žmonės dar yra atsilikę nuo kitų šalių įvairiose srityse. Jie pamažu jau mokosi demokratijos, bet tai dar labai sunkiai sekasi. Lietuvoje jau seniai pastebėta, kad mes, išeiviai, skaldomės, nesame vieningi. Tačiau tai pastebime ir Lietuvoje. Net ir Sąjūdžiui priklausą žmonės jau skaldosi, nors dar vienybė ten yra ypač reikalinga.

Po ilgų metų pogrindyje ir Lietuvos Katalikų Bažnyčia yra nutolusi ir atsilikusi nuo kitų kraštų. Ten Bažnyčia pasiliko maždaug tokia,



Audra Kubiliūtė

kokia buvo prieš II Vatikano susirinkimą. Reikia tikėtis, kad dabar, artimiau bendraujant Lietuvos ir išeivijos dvasininkams, ši padėtis pasikeis.

Lietuvos žmonės, pradėję daugiau bendrauti su lietuviais išeiviais, pamatė, kad ir išeivijoje yra lietuvių, kurie nori "kombinuoti" ir pasipelninti iš glaudesnių ryšių su Lietuva. Jie įsitikino, kad ir Amerikoje ne visi lietuviai yra turtingi ir dosnūs.

Atrodo, kad Lietuvos žmonės maloniai nustebo, kai pamatė, kad beveik po penkiasdešimt metų išeivijoje dar yra nemaža lietuvių, kurie puikiai kalba lietuviškai, leidžia laikraščius, knygas ir pasižymi įvairiose kūrybos srityse. Antra vertus, buvo liūdna, kai vienas atvykęs iš Lietuvos mane paklausė, kodėl aš dalyvauju lietuviškoje veikloje. Jis manęs, kad jeigu jauni lietuviai išeivijoje paskirtų visas jėgas siekti karjeroms, tai greičiau praturtėtų ir iškiltų darbovietėse. Jis mane dar paklausė, ką aš iš tos lietuviybės gaunu...

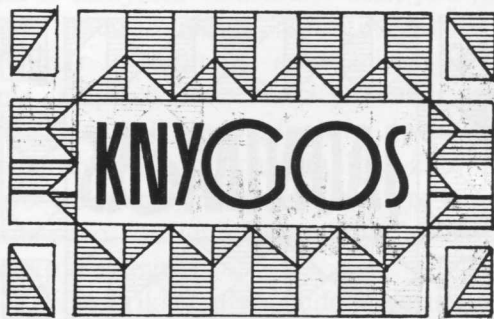
Manau, kad Lietuvos žmonės dabar turi geresnį supratimą apie lietuviškas išeivijos organizacijas; jau geriau supranta, kurios ką nors dirba, o kurios tik kalba, bet nieko nedaro.

Manyčiau, kad ir mes, ir Lietuvoje gyvenantys yra įsitikinę, kad mes vieni kitiems esame reikalingi. Lietuvai reikia išeivijos verslininkų, akademikų, politikų, kad jie galėtų padėti Lietuvai, o mums labai reikalingi literatai, kalbininkai, kurių išeivijoje nedaug teturime.

Tikiuosi, kad mes, išeiviai, išmokome teisingiau vertinti žmones iš Lietuvos. Gal išmokome, kad nereikia sutapatinti moralės su politika. Jeigu kuris nors yra komunistas, tai dar nereikia, kad jis yra nemoralus, blogas. Antra vertus, nereikia, kad kiekvienas, priklausęs Sąjūdžiui, savaime yra geras žmogus.

Per paskutiniuosius metus mes pamatėme, kad daugumas lietuvių išeivių yra dosnūs (nors ne visi) savo tautai, aukodami ne tik lėšas, bet ir laiką bei energiją Lietuvai. Tikėkimės, kad šis reiškinys tęsis ir toliau. Ir mes patys dabar įsitikinome, kurios mūsų organizacijos efektingai dirba Lietuvai, o kurios tik trukdo veikiančioms.

O gal svarbiausia, kad dabar mums labai paaiškėjo, jog reikia ieškoti to, kas mus jungia, nekreipiant daug dėmesio į kai kurias smulkmenas, kurios galėtų mus skirti. Esame visi tos pačios tautos vaikai. Mes, išeivijos lietuviai,



Menas parodose ir kataloguose

A. R.

Algimantas Kezys yra išleidęs knygų ir "portfolio" (bei kitiems padėjęs), kur meniška fotografija — "išaldyta poezija", ne mėnesių, ne plaukančių debesėlių, o kasdieninės realybės vaizdų poezija. Taip suprantu A. Kezio darbus. Gal ir kiti taip supranta? Gal todėl jis taip populiarus?

Štai du nestori leidiniai. Pirmasis yra fotografijų parodos "Religija Lietuvoje" katalogas, gerai suredaguotas, su trumpu ir taikliu A. Kezio įvadinio žodžiu, baigiamu taip: "Ši paroda — tai dvasinės rekolekcijos, verčiančios susimąstyti ir iš naujo pasverti gyvenimo vertybes" (4 psl.). Žiūriu, vartau ir vėl vartau tą leidinėlį (nes parodos nemačiau) ir tikrai susimąstau. Jau vien viršelio fotografiją "Kristaus kančios veidas" (Ant. Sutkaus "Lietuvių liaudies menas, 1962) gali kontemplanuoti valandą... Atlaidų maldininkai, laidotuvių, įvairių procesijų dalyviai, žmonių meile išpuošti kryžiai, veidas maldos ekstazėje, kunigas tremtinių kapinėse prie Laptėvų... Kenčianti, bet nenugalėta Lietuva.

išmokome, kad reikia mums persiorientuoti ir gerai žinoti, kad Lietuvos ateitį nuspręsimė ne mes, o gyvenantieji Lietuvoje. Ir pasaulinės spaudos dėmesį į Lietuvą atkreipiame ne mes, o lietuviai, gyvenantieji ir kovojantieji tėvynėje.

Bendradarbiaudami mes galime daug pasiekti. Mes galėtume jiems padėti prieiti prie pasaulio politikų, o iš jų galime išmokti kantrybės, nepaprastos drąsos ir meilės Lietuvai.

Alg. Kezys išskiria šiuos siurrealistinių religinių vaizdų Lietuvoje fotografus: Saulių Paukštį, Valių Puloką, A. Šiekštelę, A. Kulikauską, R. Urboną. Ypač tie siužetai, kur eisenose susiėmę rankomis, parodo nepalaužiamą žmogaus dvasią...

Antras leidinys — keleriopai storesnis ir modernesnių fotografijos meno bandymų. "This program is partially supported by a grant from Illinois Arts Council", — aiškinama 72 psl. didesnio formato knygos gale. Viršelyje data: May 4 — June 30, 1990. Paroda? Programa? Katalogas čia ar knyga? Labai įdomi A. Kezio introdukcija (angliškai), aiškinanti šio "Double Prints" leidinio meninę filosofiją ir fotografijos techniką. Kiek supratau, sakoma, kad dviejų negatyvų ant vienas kito uždėjimu dažnai išgaunamas didesnis vidinis įspūdis; esą tuo dvigubumu išryškinama realybė ir jos metafora. Tai ne vien realybės dokumentacija, bet ir subjektyvi fotografo akies vizija ir jos interpretacija. Leidinio fotografijų nemokėčiau paaiškinti. Jos man labai įdomios: sukelia asmeninių vizijų, spėliojimų ir pasigėrėjimo.

1. "Religija Lietuvoje" — Lietuvos fotografų akimis. Katalogas parodos, rengtos 1990 m. kovo-balandžio mėn. Lietuvių Dailės muziejuje.

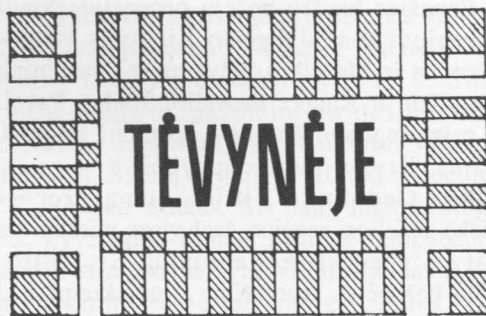
2. Algimantas Kezys. "Double Prints", May 4 — June 30, 1990. Gilman-Gruen Galleries, Chicago, IL. Design by Carol Tornatore. Printed by Morkūnas Printing, Chicago, IL. Kaina nenažymėta.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Antanas Paškus. ASMENYBĖ IR RELIGIJA. Psichologinio vystymosi perspektyvoje. Išleido į laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti 1990 metais. viršelis Onos Baužienės. "Draugo" spaustuvė, 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629. 156 psl., kaina nenažymėta.

Andrius Norimas. KELIONĖ Į KAUNĄ. Premijuotas jaunimui romanas. Išleido Literatūros mylėtojų talka 1990 metais. Spaudė "Draugo" spaustuvė. 167 psl., kaina 10 dol., kietais viršeliais — 12 dol.

Algimantas Kezys. RELIGIJA LIETUVIŲ MENE. Jungtinės kilnojamos parodos "Dailė '90" katalogas. Šiame kataloge yra daug įvairių dailininkų, vartojančių įvairią techniką, kūrinių,



Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

TVARKOMAS KRYŽIŲ KALNAS

Kryžių kalnas — tautos kančių simbolis, žmonių lūkesčiai, likimai. Kiek jame sudėta vilčių! Iš visos Lietuvos vežė, nešė ir statė kryžius, kurių dabar dešimtys tūkstančių.

Kryžių kalnas toliau tvarkomas. Pernai buvo išasfaltuotas kelias, sutvarkytos iš dviejų pusių kalno papėdės, atlikti kiti darbai. Šiemet Kulpės upė grąžinta į senvagę (nes buvo dirbtinai priartinta prie kalno, kad būtų sunkiau prie jo prieiti), tvarkoma aplinka. Bus atitolinta nuo kalno ir išasfaltuota automašinų aikštelė, įrengtas apšvietimas, didelė aikštė žmonių susibūrimui, nauji plotai kryžiams. ("Tiesa" — J. Šerksnys, Kryžių kalno tarybos valdybos pirm).

JURGAIČIŲ KALNE NAUJI KRYŽIAI

Birželio mėnesį iš Vilniaus Katedros aikštės ilgon kelionėn buvo palydėtas kryžius. Dabar net sunku pasakyti kiek kilometrų sukorė maldininkų procesija, jį nešdama, nes pakeliui užsukta į visus mažesnius ir didesnius miestelius — senąją Lietuvos sostinę Trakus, Vievį, Kazokiškę, Kernavę, Širvintas, Ukmergę, Šeduvą...

bandančių vaizduoti, kaip jie supranta religiją. Tačiau jų religinė filosofija ne tiek įdomi iš tų kūrinių, kaip iš jų pasisakymų. Tai yra ilgiausia skalė: nuo natūraliosios religijos, panteizmo, reinkarnacijos iki asmeniško Dievo. Didelis formatas, 48 psl., daug spalvotų ir nespaltvotų nuotraukų.

Panašios kryžių nešėjų procesijos Šiaulių link pajudėjo iš daugelio Lietuvos vietų — Klaipėdos ir Mažeikių, Alytaus ir Druskininkų, Vilkaviškio ir Kauno, Pasvalio, Šilalės. Pakeliui dar prisijungdavo žmonės, nešdami savuosius kryžius. Kryžių buvo daugybės.

Kai Gedulo ir Vilties dieną procesija pasiekė Šiaulius, regėjos, kad visas miestas išėjo į gatves pasitikti keliauninkų. Šv. Petro ir Povilo bažnyčios šventoriuje į juos kreipėsi klebonas dekanas monsinjoras K. Jakaitis, Šiaulių savivaldybės Tarybos pirmininkas J. Tručinskas, M. Valančiaus blaivybės sąjūdžio, tremtinių atstovai. Kalbėjo Lietuvos Aukščiausios Tarybos pirmininko pavaduotojas K. Motieka.

Po šv. Mišių vidurdienį gyvuoju žmonių koridoriumi, nusitęsusiu keletą kilometrų, kryžių nešėjai pajudėjo Kryžių kalno link. Visą laiką plakėsi vėliavos, skambėjo liturginės giesmės, Sibiro kančiose ir rezistencijos laikais gimusios dainos. Kryžių kalne nunešti kryžiai buvo pastatyti ir iškilmingai pašventinti. Jie liko ten ryti, lyg mūsų dvasinio susikaupimo ir begalinio ryžto eiti nepriklausomybės keliu ženklai (Tiesa)

LIETUVOS RESPUBLIKOS HERBAS

“Vilties” spaustuvė baigia spausdinti Lietuvos Respublikos herbo — Vyčio atvaizdą. Spalvotą, didelio formato, masiniu tiražu “Minties” leidyklos išleistą herbą galima bus įsireminti, įstiklinti.

Toje pat spaustuvėje spausdinamas ir svarbiausių Lietuvos Respublikos dokumentų rinkinio papildomas tiražas. Prieš mėnesį pasirodžiusi ši knyga, kurią sudaro dokumentai, pradedant 1990 metų kovo 11-osios aktu ir baigiant priimtais gegužės 11 dieną, sukėlė didelį susidomėjimą. Pasiūlą negalėjo patenkinti paklausos. Dabar išleidus papildomą tiražą, bendras rinkinio egzempliorių skaičius lietuvių kalba sudarys 10 tūkstančių, o rusų kalba — 4 tūkstančius. (Tiesa)

GRAŽINTA “TULPĖS” SANATORIJA

Kaišiadorių vyskupijos kurijai gražinta sanatorija “Tulpė”, esanti Birštono kurorte. Ji buvo pastatyta dar iškarinės Lietuvos Respublikos metais, o po karo nacionalizuota kaip ir kiti

kulto bei religinėms bendruomenės priklausę pastatai.

Šiuo metu čia įsikūręs vienas iš Birštono profsąjungos sanatorinių kurortinių įstaigų susivienijimo korpusų. 1981 metais pastatas buvo kapitaliai suremontuotas.

Šių metų pradžios duomenimis, bažnyčioms numatoma grąžinti daugiau kaip 200 įvairių ne kulto pastatų: klebonijų, špitolių, ūkinių ir pan. Savivaldybės jau grąžino (ar sutarė tai padaryti artimiausiu laiku) didesnę dalį visų pokario metais nacionalizuotų bažnyčioms priklaususių pastatų. Iš viso buvo nacionalizuota apie 860 ne kulto pastatų, iš kurių 340 nėra galimybės grąžinti (jie sunyko, nugriauti ir pan.). (Tiesa)

STOJAMIEJI EGZAMINAI Į LIETUVOS AUKŠTĄSIAS MOKYKLAS

Vilniaus universitete priėmimo komisija gavo daugiau kaip tris tūkstančius pareiškimų. Bus priimama tik 1613 pirmakursių. Šiemet nepaprastai didelis konkursas į vokiečių kalbą — 7,4%, į žurnalistiką — 6,8, anglų kalbą — 6,5, filosofiją — 4,1 kandidatų. Mažiausiai studijuoti yra norinčių chemiją, matematiką, fiziką ir gamtos mokslus. (Tiesa)

MUZIEJUS ALEKSOTE

Į buvusio Kauno aerouosto patalpas Aleksote persikraustė Aviacijos technikos muziejus. Iš buvusių ankštų patalpų pergabenti stendai su istorine medžiaga, senųjų lėktuvų modeliai — maketai, “Lituanikos” skraidanti kopija bei kiti su Lietuvos aviacija susiję eksponatai.

Po rekonstrukcijos šis muziejus pakvies lankytojus ne tik susipažinti su eksponatais, bet ir paskraidyti veikiančiais senaisiais lėktuvų modeliais. (Tiesa)

GERIAUSIAI PARAŠYTA LIETUVOS ISTORIJA

Taip daugelis mūsų istorikų vertina emigracijoje gyvenusio Zenono Ivinskio studiją. Šią knygą išleis “Mokslo” leidykla.

Istorijos mokslų daktaras profesorius Z. Ivinskis, dirbęs Kauno Vytauto didžiojo ir Vilniaus universitetuose, buvo laikomas autoritetingiausiu prieškario Lietuvos istoriku. 1944 m. jam pasitraukus į Vakarų, iš gausaus istoriko mokslinio palikimo Lietuvoje nebuvo

išleista nė viena knyga. "Lietuvos istorija" — paskutinė jo monografija užsienyje, išėjusi jau po jo mirties 1976 m. (Lietuvos aidas)

KONKURSAS BAŽNYČIAI STATYTI

Alytaus miesto Vidzgirio religinė visuomenė ir savivaldybė paskelbė atvirą Marijos krikščionių pagalbos bažnyčios eskizinių projektų konkursą. Projektus priima Alytaus miesto savivaldybė iki š. m. spalio 1 dienos.

Į kvietimą jau atsiliepė keliolika projektuotojų. (Lietuvos aidas)

RAINIAI LAUKIA PARAMOS

Vilniuje, Architektūros muziejuje, veikia paroda "Rainiams atminti". Jos metu surinktos lėšos bus skirtos įamžinti Rainių tragediją. Rengėjai mano, galbūt ši paroda paskatins visuomenę paaukoti būsimam paminklui Telšiuose.

1942-aisiais, kai po metų atkasė Rainių tragedijos aukas, buvo paskelbtas konkursas paminklo, kuris turėjo įamžinti Žemaitijos kaninius. Konkursą laimėjo architektas Jonas Virakas. Jis sukūrė koplyčios projektą, kuris turėjo stovėti Telšių kapinėse. Pamatai buvo išlieti, bet per karą paminklo nepastatė. Po karo pats architektas buvo ištremtas.

Paminklą, skirtą įamžinti Rainių tragediją, ryžosi pastatyti dabar. Sumaniai ir išradingai koplyčios statyba rūpinasi Telšių rajono vyriausias architektas V. Zebrauskas. Rainių koplyčios statybvietėje jau atlikta daug darbų, tačiau dėl statybinių medžiagų trūkumo darbai sustojo. (Lietuvos aidas)

TRIMITAS PO 50 VASARŲ

Lietuvos šaulių sąjungos žurnalas "Trimitas" Lietuvoje buvo ypatingas jau tuo, kad per 20 metų, kol išėjo paskutinis 1021-asis numeris, pasikeitė 17 redaktorių. Tarp jų buvo žinomų ir nusipelnusių žmonių: tokių kaip keliautojas Šalčius, J. Tumas-Vaižgantas, A. Zmuidzinavičius. Paskui ir eilinio "Trimito" numerio, ir eilinio jo redaktoriaus teko laukti net pusę amžiaus. Po penkiasdešimties vasarų Kaune vėl pradėdamas leisti dvisavaitinis "Trimitas". Aštuonioliktasis "Trimito" vyr. redaktorius kaunietis rašytojas Gediminas Jankus, Lietuvos šaulių sąjungos centro valdybos pirmininkas, pasakoja:

— Lietuvių enciklopedija išleista Bostone pažymi, kad paskutinis "Trimito" numeris išėjo tragišką 1940 m. birželio mėn. 15 d. Sibiro tremtin vargų ir pažeminimo dešimtmečiui iškeliavo dvylikmetis Rimantas Putvis-Putvinskis, Šaulių sąjungos įkūrėjo ir ideologo V. Putvinskio anūkas. Šis daug matęs žmogus, dabar gyvenantis Kaune, pirmojo pookupacinio numerio straipsnyje "Pradėkim nuo savęs" dalijasi mintimis apie tai, kas gali mūsų laukti ateityje. Aštuonių puslapių "Trimite" pasakojama apie Šaulių sąjungos istoriją, jos veiklą tremtyje, supažindinama su jos įstatais. Jau kaupiasi medžiaga ir kitiems numeriams: kas buvo "Geležinis Vilkas", ką žinome apie vadinamąją "voldemarininkų bylą".

Pirmasis atnaujinto "Trimito" numeris išėjo 15 tūkstančių egzempliorių tiražu ir buvo platinamas visoje Lietuvoje. (Lietuvos aidas)

ATMINIMAS PAMINKLINĖSE LENTOSE

Vilniuje dabar yra apie 140 paminklinių lentų. Šiais metais numatoma jų atidengti aštuonias. Kieno garbei — sprendė LKP miesto komitetas. Dabar paminklinių lentų atidengimas — Ministrų Tarybos ir Savivaldybių žinioje. Pasiūlymai laukiami ir iš visuomenės. (Lietuvos aidas)

BIRŽELIO 14-OSIOS MINĖJIMAS

Birželio 14-ąją visa Lietuva minėjo Gedulo ir vilties dieną. Tūkstančiai žmonių suplaukė į Vilniaus Katedros aikštę kur šv. Mišias aukojo Jo Eminencija kardinolas Vincentas Sladkevičius. Iš žmonių veidų galėjai išskaityti jų patirtą vargą, Stalino represijas, iškentėtą šaltį Sibiro lageriuose. Nemažai tremtinių grįžo į tėvynę, bet ar visus juos gimtoji žemė sutiko vienodai, jautriai ir šiltai? Štai ką rašo buvusi tremtinė iš Kauno rajono B. Meškauskienė: "Grįžusi su šeima nosisamdžiau ankštą kambarėlį. Įsidarbinau mokyklos valytoja. Po penkerių metų buvau įrašyta į eilę butui gauti. Kai atėjo eilė, vykdomajame komitete man pasakė, kad tremtiniai ten, iš kur buvo išvežti, buto gauti negali. Kur besikreipiau — teisybės neradau. Ir tik atgimstant Lietuvai, gavau erdvę su visais patogumais butą".

Tremtinė Anelė Agurskienė, grįžusi į Lietuvą, taip pat nerado jokio prieglobsčio. Apsi-

gyveno Kaliningrado srityje. "Tie, kurie turi geriausius butus, yra visko aptekę, užkimdami šaukia, kad neatsiskirtume nuo Tarybų Sąjungos. Iš jų yra ir tokių, kurie "laimino" mūsų deportaciją. Aišku, jie nenori, kad mes tarp jų gyventume. Bijo, kad neatpažintume". (Tiesa)

IŠ "RESPUBLIKOS"

- ❁ Liepos mėnesį Kupiškio rajone, Alizavos bažnyčioje, buvo aukojamos šv. Mišios už rezistentus, prieš 45 metus žuvusius nuo enkavedistų kulkų. Jų žuvimo vietoje prie Vainiūniškio ežero buvo pašventintas paminklas.
- ❁ Katalikiškojo moterų sambūrio "Caritas" iniciatyva Utenos mieste atidaryta labdaros parduotuvė.
- ❁ Skuode atstatytas ir pašventintas 1951 m. nugriautas vienas iš seniausių Lietuvoje paminklinis kryžius, statytas 1567 m. krikščioniškomis misijoms atžymėti.
- ❁ Liepos mėnesį Kaune, Architektų namuose, įvyko 1941 m. birželio mėn. 23-26 d. sukilėlių paminklo, numatomo pastatyti ateinančiais metais buvusiose Kauno kapinėse, netoli Keturių komunarų, projektų paroda. Pagrindinis fi-

nansuotojas Australijoje gyvenantis V. Šlitteris, vieno iš sukilėlių sūnus.

- ❁ Liepos 1d. 12 val. Butkiškės (Raseinių raj.) bažnyčioje įvyko pamaldos už parapijiečius — bolševizmo aukas. Po pamaldų Vizbutų kaime (Jurbarko raj.) buvo pašventintas paminklas šioms komunizmo aukoms atminti.
- ❁ Šį rudenį 500 Lietuvos jaunuolių taps Policijos akademijos studentais. Būsimųjų Lietuvos policininkų mokymo programos dalis bus skirta profesiniam pasiruošimui. Jaunuoliai studijuos profesinę etiką, tautos kultūrą, komunikacijos sistemą ir kitas vakarietiškas disciplinas. Akademijoje dirbs 130 dėstytojų, studentai gaus po 70 rublių stipendiją. Po metų bus priimanamos ir merginos.
- ❁ Transatlantinių lakūnų Dariaus ir Girėno žuvimo 57-ųjų metų išvakarėse viena Šilutės gatvė pavadinta jų vardu, o lentą su lakūnų bareljefais ant pirmojo šios gatvės namo sienos atidengė buvęs Lietuvos Respublikos karo lakūnas ir politinis kalinys šilutiškis K. Leksas.
- ❁ Tautietis iš Čikagos akių chirurgas ir Katalikų labdaros pirmininkas L. Sidrys daugiavaikiai marijampoliečių Petrauskų šeimai, auginančiai dešimt vaikų, atsiuntė 200 dolerių.

■ Kongresmenas Richard J. Durbin, kurio motina yra lietuvė įstojo į Lietuvos vyčių 5-tą kuopą. Vyčių narė yra ir jo žmona Loreta. Kongresmenas didžiuojasi Jurbarko gimusia savo mamyte. Po apsilankymo Lietuvoje kongresmenas Durbin stipriai reiškiasi, padėdamas Lietuvai siekti nepriklausomybės ir ekonominės gerovės.

■ Illinois universiteto Urbanoje architektūros mokyklos paskutinio kurso dvidešimt studentų dalyvavo konkurse paruošti projektą palaimintojo Jurgio Matulaičio bažnyčiai Vilniuje. Projektai buvo ruošiami prof. William O'Connell globoje. Projektai buvo išstatyti parodoje gegužės 10 d. Lietuvių centre Lemonte.

■ Šv. Kazimiero kolegijoje Romoje liepos 1d. lankėsi popiežius Jonas Paulius II. Atsilankymo metu ilgesniame pasikalbėjime Lietuvos atstovas St. Lozoraitis perdavė šv. Tėvui Aukščiausios tarybos pirmininko V. Landsbergio kvietimą aplankyti Lietuvą. Šv. Tėvas su vysk. P. Baltakiu, prel. A. Bartkum ir kitais kunigais

kartu kolegijos koplyčioje aukėjo šv. Mišias, pasakė pamokslą, šiltai atsiliepdamas apie Lietuvą.

■ Sibiro lietuvių maldaknygės pagrindinė autorė buvo mokytoja Adelė Dirsytė. Ji mirė 1955 m., vežama į Tolimuosios Rytus. Dar yra gyva jos bendradarbė Aldona Pakšytė, dabar gyvenanti Lietuvoje.

■ Į Lietuvą liepos 12 d. Lietuvių katalikų religinė šalpa pasiuntė 20 tonų knygų, kurias suaukojo įvairūs asmenys ir institucijos. Knygos pasiųstos Vilniaus ir Kauno universitetams, Kauno ir Telšių seminarijoms, pranciškonams, ateitininkams, skautams, krikščionims demokratams, parlamentui, ministrų tarybai, Žydų kultūros draugijai, "Caritas", Kuršėnų gimnazijai.

■ Kun. dr. Igną Urboną, Šv. Kazimiero parapijos, Gary, kleboną, vietos vyskupo Norberto F. Gaughan prašymu popiežius Jonas Paulius II pakėlė į garbės prelatus.



Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Prielinksnių *iki* ir *ligi* vartojimas

Prielinksniai *iki* ir *ligi* yra visiškai tos pačios reikšmės, jie yra sinonimai. Bendrinėje lietuvių kalboje jie vartojami su kilmininku, bet tarmėse ir beletristikoje kartais pavartojami ir su naudininku. Tokios vartosenos negalima laikyti klaida.

Pvz.: *Vaikas įsibrido į upę iki (ligi) kaktui. Jis negrįžo namo iki (ligi) dešimtai valandai.* Bendrinėje kalboje reikėtų sakyti: *iki (ligi) kaklo; iki (ligi) dešimos valandos.*

Paprastoje kasdieninėje kalboje vengtinas posakis *iki tokio laipsnio*. Kartais jį galima vartoti tik mokslinėje kalboje, bet šiaip reikėtų sakyti: *taip, tiek*. Pvz.: *Ligonis jau pablogėjo iki tokio laipsnio (= tiek, taip), kad nebegali atsikelti iš lovos. Vaikas išdyko iki tokio laipsnio (= taip, tiek), kad jau nebegalima jo suvaldyti.*

Prielinksnio *iš* vartojimas

Prielinksnis *iš* vartojamas su kilmininku. Jis kartais eina ir su kitais prielinksniais: *iš po, iš už, iš anapus*. Pvz.: *Iš po lovos išbėgo pelė. Iš po nakties jis visai kitaip atrodė. Iš už debesies išlindo saulė. Iš anapus miško skambėjo dainos.*

Rytų aukštaičiai, nusižiūrėję į lenkų kalbą, kartais klaidingai vartoja prielinksnių *iš po* sam-

plaiką kilimo vietai nurodyti. Pvz.: *Esu kilęs iš po (= nuo) Utenos. Jis yra kilęs iš po pačios (= nuo pat) Ignalinos.*

Su veiksmažodžiais *džiaugtis, stebėtis, bjaurėtis, piktintis* geriau vartoti ne prielinksnio *iš* konstrukcijas, bet įnagininką. Pvz.: *Nesidžiauk iš kito nelaimės (= kito nelaime). Aš bjauriuosi iš tavo elgesio (= tavo elgesiu). Visi stebėjosi iš jo išminties (= jo išmintimi). visi pasipiktins iš tavo darbų (= tavo darbais).*

Su veiksmažodžiais *klausti, prašyti*, nurodant asmenį, reikėtų vartoti ne prielinksnio *iš* konstrukcijas, bet galininką arba kilmininką. Pvz.: *Paprašyk iš to žmogaus (= tą žmogų) paskolinti pinigų. Paklausiau iš savo brolio (= savo brolių), ar jis sutiks mane pavaduoti.*

Geriau nevartoti prielinksnio *iš* konstrukcijų šiais atvejais:

a. kai norima pabrėžti ne medžiagą, iš ko kas padaryta, o daikto rūšį. Pvz.: *Ji buvo užsimovusi gražų žiedą iš aukso (= auksinį arba aukso žiedą). Mes dažniausiai dėvime drabužius iš vilnos (= vilnonius).*

b. kai norima pabrėžti ne objektą, o priklausomybę. Pvz.: *Vaikai iš tokių šeimų (= Tokių šeimų vaikai) visuomet pavyzdingai elgiasi.*

Visiškai nevartotinos prielinksnio *iš* konstrukcijos, žyminčios laiką, kada parašytas koks laiškas, dokumentas, protokolas ir pan. Pvz.: *Noriu tau parodyti jo laišką iš kovo dešimos dienos (= kovo dešimos dienos laišką). Kažkur nusišau protokolą iš mūsų posėdžio balandžio penkioliktos dienos (= balandžio penkioliktos dienos mūsų posėdžio protokolą).*

Reikėtų vengti tokių gramozdiškų, sustabarėjusių posakių su prielinksniu *iš*, pasidarytų nusižiūrėjus į kitas kalbas: *iš kieno pusės, iš kitos pusės, iš kalno, iš priežasties, iš kieno iniciatyvos*. Pvz.: *Veikalas susilaukė palankaus įvertinimo iš skaitytojų pusės (= palankaus skaitytojų įvertinimo). Iš kitos pusės (= kita vertus, antra vertus) artistas pasirodė ne taip jau blogai. Jie viską jau užmokėjo iš kalno (= iš anksto). Mokinys neatėjo į klasę iš priežasties ligos (= dėl ligos). Tai buvo padaryta iš mano iniciatyvos (= mano iniciatyva).*

■ Į Kauno kunigų seminariją šiemet įstojo daugiau kaip 70 naujų klierikų. Iš viso dabar seminarijoje yra daugiau kaip 200 besiruošiančių į kunigus. Į Telšių kunigų seminariją įstojo 30.



Kompiuteris — vertėjas

Atsiradus kompiuteriams, daugelis pradėjo galvoti, ar jis kada nors nebus taip išstobulintas, kad galės versti tekstus iš vienos kalbos į kitą. "Time" žurnalas rašo, kad japonai jau beveik tai pasiekė. Dar negalima kalbėti apie sudėtingesnių tekstų, pvz., dailiosios literatūros, vertimus, bet japonų "Tošibos" ("Toshiba") AS-TRANSAC kompiuteriai jau gali išversti įvairius paprastus vadovėlius iš anglų į japonų kalbą.

Galingas kompiuteris SHALT, suprojektuotas "IBM JAPAN" firmos, plačiai naudojamas "naminiams" vertimams. 1988 m. jis išvertė iš anglų kalbos į japonų keturis IBM vadovus. Šiais metais manoma išversti apie 30 vadovėlių.

Tačiau žmonėms vertėjams nėra ko baimintis, kad gali netekti darbo. Nė viena nauja sistema kol kas nesugeba sklandžiai versti be redaktoriaus, mokančio abi kalbas. Jis turi suderinti vertimo žodyną, jau nekalbant apie prasmės atspalvius. Mašina vertėjo darbą tik paspartina. Su dabartinės kartos sistemomis, kurios kainuoja nuo 30 iki 70 tūkstančių dolerių, galima beveik padvigubinti techninių dokumentų vertimą. Smulkios firmos, nepajėgančios išlaikyti daug patyrusių vertėjų, gali nemažai sutaupyti.

Atsižvelgiant į užduoties sudėtingumą, pažanga iš tiesų stulbinanti. Svarbiausia, verčiant mašina analizuoja anglų kalbos sakinio sintaksę, nustato jo gramatinę struktūrą, identifikuoja veiksnių, tarinių, pažyminių ir aplinkybes. Paskui išverčia žodžius pagal anglų-japonų kalbų žodyną. Po to kita programos dalis analizuoja gautą žodžių bei reikšmių kratinį ir sukuria suprantamą sakinį pagal japonų sintaksės taisyk-

les bei pagal mašinos supratimą, ką reiškė angliškas sakiny.

Taip pat konstruojamos mašinos, kurios verstų iš kelių kalbų į kiekvieną iš jų. Pvz., "Fujitsu" turi prototipą "Atlas-2", kuris gali imtis japonų, prancūzų, vokiečių ir anglų kalbų. Netrukus prisidės ir kitos kalbos. Kad tokios sistemos būtų kuo paprastesnės, programuotojai sukūrė koduotą, iš dalies skaitmeninę kalbą "interlingual".

Kompiuteriai, užuot vertę, pvz., iš japonų į vokiečių, vers į interlingual, tik paskui į vokiečių kalbą. Tad mažiau reikia žodynų, kuriuos turėtų sudaryti programuotojai. Nereikia kiekvienai kalbų porai nė specifinių gramatinių taisyklių rinkinių. Interlingual šias problemas palengvina.

Atrodo, kad verčiančioms mašinoms rinka bus plati, nes keblumų su užsienio kalbomis iškyla ne tik japonams.

Ozono sluoksnis ir žmogaus akys

Mokslininkai praneša, kad, sumažėjus atmosferoje ozono sluoksniui 10%, labai suintensyvėjo saulės skleidžiamų ir ultravioletinių spindulių neigiamas poveikis žmogui, ypač jo akims. Daugėja susirgimai katarakta, dažniau pažeidžiama akių tinklainė, o dėl ragenos apvalkalo pažeidimų anksti ima senti akies audiniai.

Pavojingesnė akims tapo ir atsispindinti šviesa nuo paplūdimių smėlio, snieguotų kalnų šlaitų, taip pat nuo didelių pastatų su plačiais stiklais. Akims apsaugoti patariama nešioti akinius rudais arba raudonais, tik ne mėlynais stiklais, sugeriančiais žydrą ir ultravioletinę spalvą.

Impotencijos priežastys

Amerikos medicinos asociacijos žurnale "Contempo" rašoma, kad be AIDS problemos, seksologai taip pat labai susirūpinę ir impotencijos gydymu. Mat prieš 10 metų buvo tvirtinama, kad 70-90% vyrų impotencija serga dėl psichogeninių priežasčių. Tačiau šiandien jau 50% atvejų priskiriama organiniams pokitimams, o 25% — biogeniniams. Pastebėta, kad potenciją silpnina rūkymas, alkoholio vartojimas, fizinis ir psichinis pervargimas.



Čia priėjo Kindziulis...

Mokiniam buvo užduota parašyti rašinį tema: "Ką darytum, jei tave paskirtų direktoriumi?" Visi mokiniai ėmė į darbą, tik vienas Aliukas sėdėjo susidėjęs ant suolo rankas.

— Kodėl tu nerašai? — paklausė mokytojas.

Čia priėjo Kindziulis ir tarė:

— Jis laukia savo sekretorės.

Du pagyvenę vyrai, bandydami virvės stiprumą, ją sutraukė. Abu džiaugėsi:

— O, pasirodo, kad mudu dar nesupuvę vyrai!

Čia priėjo Kindziulis ir tarė:

— Virvė supuvusi.

— Tamstai būtinai reikia skirtis su gėrimu. Kiekvienas butelis alaus, kiekvienas stiklėlis degtinės — tai nauja vinis į tamstos karstą.

Čia priėjo Kindziulis ir tarė:

— Gydytojau, argi svarbu, kiek karste bus vinių?!

— Vakar pas mus buvo daug svečių. Ir, įsivaizduokite, vienas jų pradėjo pasakoti tokį anekdotą, kad aš buvau priversta svečią išprašyti lauk.

— Ir kuo visa tai baigėsi?

Čia priėjo Kindziulis ir tarė:

— Visi svečiai išėjo su juo išgirsti anekdoto pabaigos.

— Gerbiamoji, jūs ir šiandien einate į filharmoniją? Juk ten ta pati programa kaip ir vakar.

Čia priėjo Kindziulis ir tarė:

— Bet užtat gerbiamosios suknelė kita.

■ TRUMPAI ■ IŠ ■ VISUR ■

■ Lietuvoje ateitininkų moksleivių, studentų ir sėdraugių veikla: Kaišiadorių vyskupijoje 7 kuopos su 168 nariais; Kauno arkiv. 10 kuopų su 187 nariais; Panevėžio vysk. 8 kuopos, 81 narys; Vilkaviškio vysk. 5 kuopos su 104 nariais; Vilniaus arkiv. 2 kuopos, 49 nariai; Telšių vysk. 30 kuopų su 360 narių. Visur daugiausia moksleivių. Dabar šie skaičiai bus paaugę.

■ Rusijos stačiatikių (ortodoksų) naujuoju patriarchu išrinktas Leningrado metropolitas Aleksiejus, gimęs dar nepriklausomoj Estijoje. Jo tėvas buvo stačiatikių kunigas. Naujasis patriarchas pirmoj spaudos konferencijoje pareiškė, kad Sovietų Sąjungos vyriausybė privalo leisti

mokyklose dėstyti tikybą ir atsisakyti ateizmo. Bažnyčiai turi būti sudarytos sąlygos turėti didesnę įtaką visuomenės gyvenime. Naujasis patriarchas yra pirmas nerusas, išrinktas toms pareigoms slaptu balsavimu. M. Gorbačiovas naująjį patriarchą pasveikino, pakvietė atvykti į Kremlį ir kartu nusifotografavo.

■ Montrealyje birželio pabaigoje lietuvių bažnyčioje vysk. P. Baltakiui teikiant Sutvirtinimo sakramentą, drauge su vietiniais priėmė sutvirtinimą ir būrelis atvykusių svečių iš Lietuvos, jų tarpe ir pora gydytojų. Lietuvoje, trukdant komunistams, jie neturėjo sąlygų priimti šį sakramentą.

■ Kun. Antanas Gražulis, iš JAV grįždamas į Lietuvą, parvežė jam Religinės šalpos įteiktas septynias dideles dėžes vaistų. Maskvoje susidūrė su dideliais sunkumais, bet juos pavyko nugalėti. Lietuvių religinė šalpa labai gausiai ir sėkmingai organizuoja vaistų siuntimą į

Lietuvą, susilaukdama pagalbos iš JAV katalikų labdaros organizacijos bei iš kitų organizacijų, įstaigų ir firmų.

■ Sovietų Sąjungoje visose respublikose televizijoje bus rodomi piešiniai Šv. Rašto turiniu. Juos parūpins Suomijos religinių paveikslų bendrovė. Pirmą kartą Sovietų Sąjungoje apie 200 milijonų vaikų ir suaugusių galės stebėti religinius piešinius.

■ Vietnamo komunistinis režimas tebetęsia tikinčiųjų priespaudą. Nemažai tikinčiųjų uždaryta į lagerius.

■ Nauju pronuncijumi — Vatikano atstovu JAV-se — popiežius Jonas Paulius II paskyrė arkivyskupą Agostino Caciavillon, 63 m., patyrusį diplomata, buvusį Šv. Sosto atstovu Indijoje, Filipinuose, Ispanijoje, Kenijoje. Jis moka penkias kalbas. Ligšiolinis pronuncijus arkiv. Pio Laghi, šiose pareigose išbuvęs 10 metų, dabar paskirtas vadovauti Katalikų švietimo kongregacijai.

■ Rumunijoje motina Teresė atidarė namus globoti vaikus, kurie susirgę AIDS liga. Ta liga smarkiai paplitusi Rumunijoje, ją jau turi tūkstančiai vaikų ir naujagimių.

■ Popiežius Jonas Paulius II liepos 1 d. savo pamokslė Šv. Kazimiero kolegijos koplyčioje priminęs Lietuvos šventuosius ir šventas vietas bei lietuvių ryšį su krikščionybe, kalbėjo: "Viešpats yra suteikęs Lietuvai didelę malonę, kad šios mažos, bet kilnios tautos balsas šiandien jau yra girdimas visur. Maldaujame Nukryžiuotąjį, kad lietuvai katalikai tarp kitų centrinės Europos bažnytinių bendruomenių galėtų ramiai ir taikingai gyventi, kad jaunimas nesibijotų sekti Jėzų kryžiaus keliu, pasirengę tarnauti Bažnyčioje tiek kaip kunigai, tiek kaip pasauliečiai".

■ Elektrėnuose Kaišiadorių vyskupas Juozas Matulaitis pašventino kartinį akmenį Marijos Krikščionių Karalienės bažnyčios statybai.

■ Vytauto Didžiojo universitete Kaune pradedamos teologijos studijos.

■ Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros ateitininkų vadovybė, pritariant vysk. Ant. Vaičiui, praeitais mokslo metais surengė tikybos mokymosi — katekizmo olimpiadą. Varžybas

geriausiai parapijoje laimėjęs berniukas ir mergaitė buvo pasiųsti tolimesnėms varžyboms į dekanato centrą, o geriausiai dekanate pasirodęs vienas berniukas ir mergaitė galutinėms varžyboms buvo pasiųsti į Telšius. Čia kunigų seminarijos rūmuose vyko varžybos žodžiu ir raštu. Buvo suvažiavę 16, ir visi parodė, kad labai gerai moka pagrindines tikėjimo tiesas. Visi buvo pripažinti laimėtojais. Juos priėmė vysk. Ant. Vaičius ir kiekvienam dovanojo po Naujojo Testamento knygą. Telšių vyskupijoje yra arti 500 ateitininkų.

■ Jonas Paulius II liepos 1 d. Šv. Kazimiero kolegijoje šv. Mišias aukojo lietuviškai. Pamokslą pasakė taipgi lietuviškai. Kolegija popiežiui suruošė vaišes, tai iš viso popiežius pas lietuvius viešėjo apie trejetą valandų.

■ Premiją už krikščionybės idealus skiepijančią geriausią šių metų knygą Ateitininkų federacija paskyrė už "Ateitininkai komunistų ir nacių kankiniai". Ją paruošė L. Kerulis, P. Narutis, Juoz. Prunskis. Knyga jau atiduota spaudai. Leidžia "Krikščionis gyvenime" leidykla, vadovaujama prel. V. Balčiūno. Leidinys bus iliustruotas tų kankinių nuotraukomis.

■ Ateitininkų studijų dienoms Dainavoje buvo paskirtos paskutinės rugpjūčio ir pirmos trys rugsėjo dienos.

■ Popiežius Jonas Paulius II savo dešimties dienų atostogoms pasirinko Val d'Aosta, Italijos Alpėse. Atostogų dienotvarkė: keltis 6 val., paskui valanda maldoms, o vėliau — kopimas į kalnus, kartais net į 8.000 pėdų aukštumą. Pietų užkandžiams — daugiausia įsidėti vaisiai, bet būna ir svogūnų su kiaušiniene. Šiemet buvo įsidėjęs skaityti istorijos knygas ir vokiečių poezijos veikalą. Popiežius jau yra pasiekęs 70 m. amžiaus.

■ Brookings įstaiga išleido 350 psl. knygą "Politics, Markets and America's Schools". Čia paskelbti ketverių metų tyrinėjimų duomenys, stebint 500 mokyklų darbuotę; jų tarpe — 100 privačių. Nustatyta, kad katalikų mokyklos savo darbo rezultatais pralenkia valdiškas.

■ Lietuvoje būrelis sportininkų bėgikų liepos 10 d. iš Vilniaus Katedros aikštės pradėjo bėgimą aplink Baltiją, pasiėmę Rūpintojėlį. Ryžosi bėgti 56. Grįžimas į Vilnių — liepos

28 d. Norėta atkreipti dėmesį į Lietuvos ir kitų Baltijos valstybių laisvės siekimus. Jų bėgimo kelias buvo beveik 4000 kilometrų.

■ Sibire nukankinto Juozo Prunskio atminimui pagerbti jo sūnus prel. Juozas Prunskis įsteigė nuolatinę metinę stipendiją kunigo mokslus Šv. Kazimiero koligijoje Romoje einančiam lietuviui iš Lietuvos, Seinų krašto ar kitų valstybių.

■ Sintautų bažnyčia, labai sunaikinta karo metu, dabar atstatoma.

■ Pasaulio vyskupų sinodas šaukiamas rugsėjo 30 — spalio 28 d. Dienotvarkėje — paruošimas planų geresniam, dvasingesniam kunigų ugdymui.

■ Lietuvių religinė šalpa, padedant JAV Katalikų misijų tarybai, iš Lilly vaistų bendrovės gavo Lietuvos gyventojų pagalbai 7.000 flakonų insulino.

■ Kaltinėnuose vietoj prieš dvejus metus sudegusios medinės bažnyčios dabar statoma mūrinė. Pamaldos tuo tarpu vyksta mažytėje laikinoje bažnytėlėje. Netoliese stovyklavę ateitininkai po ketvirtą valandų per dieną talkino bažnyčios statyboje.

■ Lietuvoje okupantai buvo nacionalizavę 860 bažnytinių pastatų: klebonijų, senelių prieglaudų, ūkinių ir kitokių. Dabar 220 jų yra grąžinama. Apie 340 tokių pastatų yra sunykę ar buvo nugriauti, tad nebeįmanoma jų grąžinti.

■ Lietuvoje į seminariją įstoję kunigystei ruoštis klierikai jau atleidžiami nuo karinės tarnybos.

■ Kaišiadorių vyskupijos administratorius vysk. Juozapas Matulaitis paskelbė atsišaukimą, skatinantį telkti duomenis, kurie padėtų pasiekti, kad arkiv. Teofilius Matulionis būtų paskelbtas palaimintuoju.

■ Kauno universitete įsteigtas Teologijos fakultetas. Jo dekanu paskirtas buvęs Kauno seminarijos rektorius kun Viktoras Butkus, o Kauno seminarijos rektoriumi paskirtas vysk. Vladas Michelevičius.

■ Anykščių kultūros fondas ir velionio kun. Ylos seminarijos draugai jo tėviškės sodyboje, Luciūnų kaime, pasirūpino pastatyti kryžių. Kun.

St. Yla, Stutthofio kalinys, yra miręs Čikagoje 1983 m. kovo 24 d. Mirė turėdamas 75 m. amžiaus. Palaidotas Putnamo seselių kapinėse. Kurklių bažnyčioje buvo jau anksčiau kun. St. Ylos atminimui įtaisyta bareljefinė lenta.

■ Lietuvoje kunigai nenori veltis į politiką. Kandidatuoti į politinius postus neleidžiama. Specialų leidimą kai kurie gavo dalyvauti Sąjūdyje.

■ Ateitininkų "Giedros" korporacija žymiausia šių metų visuomenininke išrinko Aliną Griniene, gyvenančią Miunchene, veiklią Europos lietuvių organizatorę. Jai bus įteikta premija. Anksčiau tokias premijas yra gavusios a. a. J. Daužvardienė, N. Sadūnaitė. Šių premijų mecenatas — prel. Prunskis.

■ Katalikų organizacija "American Society for the Defence of the Tradition, Family and Property" renka parašus paremti Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Organizacija įkurta 1974 m., veikia 20-je pasaulio kraštų.

■ Buvęs JAV prezidentas Jimmy Carter pareiškė apgailestavimą, kad religija per mažai vertinama valstybiniame ir tarptautiniame gyvenime.

■ Vilniaus universitete baigusieji medicinos studijas pirmą kartą po okupacijos universiteto Šv. Jono bažnyčioje davė tarptautinę gydytojo priesaiką.

■ M. Gorbačiovas, prieš išvykdamas atostogų, užsienio žurnalistams be kitų dalykų pasakė, kad nėra negalimas popiežius atsilankymas Sovietų Sąjungoje. Apie popiežių Gorbačiovas atsiliepė labai šiltai.

■ Lietuvos vyčiai savo seime, kuris įvyko Pitsburge liepos 26 — 29 dienomis, surinko per 11.000 dol. vaistams siųsti į Lietuvą. Pinigai perteikti Lietuvių religinei šalpai apmokėti vaistų siuntoms.

■ Kardinolas Vincentas Sladkevičius sulaukė 70 m. amžiaus. Jis yra gimęs 1920 m. rugpjūčio 20 d. Guronų kaime, Žaslių parapijoje. Buvo penktas vaikas mažžemio ūkininko šeimoje. Mokėsi Kaišiadorių gimnazijoje, Kauno kunigų seminarijoje, kurią baigė 1944 m. licenciato laipsniu. Kunigu įšventintas 1944 m. kovo 25 d. Darbavosi Kietaviškėse, Inturkėje, nuo 1952

m. ėjo įvairias pareigas Kauno kunigų seminarijoje. Vysk T. Matulionio rūpesčiu, kan. V. Sladkevičius 1956 m. Biržtono bažnyčioje buvo pakonsekruotas vyskupu, tapdamas vysk. T. Matulionio padėjėju Kaišiadoryse. Okupantai jį 1959 m. nutrėmė į Nemunėlio Radviliškį, prie Latvijos sienos, iš kur jam per 10 m. buvo draudžiama kur nors išvykti. 1979 — 1982 m. aptarnavo Pabiržės bažnyčią kaip altaristas. Čia gerai pramoko lotynų, vokiečių, prancūzų kalbas, taipgi ir anglų, italų, lenkų bei latvių. Nuo 1982 m. perėmė valdyti Kaišiadorių vyskupiją, o 1988 m. buvo pakeltas į kardinolus.

■ Iš Čikagoje uždarytos Šv. Jurgio bažnyčios pasiūsta į Lietuvą 56 didžiulės dėžės įvairių liturginių reikmenų: Kryžiaus kelio stočių, Nukryžiuotojo statula ir 10 kitų statulų, krikštykla, 8 žibintai-sietynai, tabernakulio kabanti šviesa, statulai padėklas. Pasiūsta į Klaipėdą. Įpakavimas kainavo 10.000 dol., persiuntimas su apdrauda — 9.240 dol. Jei susidarys lėšų, numatoma ir likusius liturginius reikmenis siųsti į Lietuvą ten statomoms bažnyčioms.

■ Trys JAV vyskupų delegacijos sudarytos vykti už geležinės uždangos. Pirmajai delegacijai, vadovaujamai Los Angeles arkivyskupo Roger M. Mahony, skirta vykti į Vengriją, Ruminiją ir Bulgariją. Antroji, vadovaujama Newarko arkiv. Th. McCarick, vyksta į Lenkiją, Čekoslovakiją ir Jugoslaviją. Trečioji, vadovaujama Čikagos arkiv. kard. J. Bernardino ir arkiv. May, išvykusi rugp. mėnesį, lankys Maskvą, Vilnių, Rygą, Minską ir Lvovą. JAV katalikų episkopato pirmininkas arkiv. D. E. Pilarczyk tvirtina, kad šios delegacijos padės atnaujinti ir pagilinti ryšius.

■ Į Lietuvą su kard. J. Bernardinu parinkti vykti kunigai: J. Kuzinskas, A. Puchenskis, A. Markus, A. Saulaitis, J. Šarauskas, L. Zaremba ir pora amerikiečių kunigų, trejetas pasauliečių, taipgi "Tribune" ir "Sun-Times" korespondentai.

■ "Darbininkas", lietuvių pranciškonų leidžiamas Brooklyne, N. Y., savaitraštis, šiemet gruodžio mėnesį minės 75 m. sukaktį.

■ Arkivyskupas Liudas Povilonis rugpjūčio 10 d. mirė Kaune, sulaukęs 80 m. amžiaus.

Buvo gimęs 1910 m. rugpjūčio 25 d. Baigęs mokytojų seminariją, įstojo į marijonų vienuolyną. Mokėsi Kauno kunigų seminarijoje, kunigu išventintas 1934 m. Pasiėkė teisių licenciatą Kauno universitete, baigė matematikos studijas. Redagavo vaikų laikraštį "Šaltinėlis", mokytojavo Marijampolėje, Vilniuje buvo gimnazijos direktoriumi. Klaipėdoje su okupantų bolševikų valdžios leidimu pastatė Taikos Karalienės bažnyčią, kurią komunistai nusavino ir kun. L. Povilonį uždarė į kalėjimą. Paleistas darbavosi sielovadoje. 1969 m. konsekruotas vyskupu ir paskirtas Telšių vyskupu—padėjėju. Kai kurį laiką buvo vysk. Labuko—Matulaičio padėjėju, o jam mirus, tapo Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštalinio administratoriumi. Nusilpus sveikatai, 1988 m. iš pareigų pasitraukė. Jis visą laiką kentėjo nuo cukrinės ligos. Darbuodamasis buvo Lietuvos vyskupų pirmininkas.

■ Marija ir inž. Antanas Rudžiai, uolūs JAV katalikų veikėjai ir dosnūs religinių bei kultūrinių darbų mecenatai, gyvenantieji netoli Čikagos, rugpjūčio mėnesį atšventė auksinę vedybinio gyvenimo sukaktį.

■ Vilniaus Viršuliškių apylinkėje įkurta pal. Jurgio Matulaičio parapija. Paskirtas klebonas kun. M. Čeponis rūpinasi statoma bažnyčia.

■ Neseniai lietuvių išeivijos spaudoje buvo pranešta, kad š. m. liepos mėn. 10 d. popiežius paskelbė palaimintuoju vilnietį karmelitą Juozapą (vienuolijoje vadinamą Rapolu) Kalinauską. Bet tai netiesa. Palaimintuoju jis buvo paskelbtas jau 1983 metais, o šių metų liepos mėn. 10 d. popiežius patvirtino jo užtarimu įvykusį stebuklą, kuris buvo reikalingas, norint paskelbti palaimintąjį Juozapą Kalinauską šventuoju. Tad dabar tenka tik laukti, kada jis bus kanonizuotas — paskelbtas šventuoju. Apie Juozapą Kalinauską galima pasiskaityti Lietuvių enciklopedijoje, kur jo gyvenimas gana plačiai aprašytas.

■ Mongolija pirmą kartą susilaukė Naujojo Testamento vertimo į jų kalbą. Išvertė anglas John Gibbens, tą darbą pradėjęs 1972 m., po to, kai aplankė komunistų valdomą Mongoliją. Dabar planuoja išversti ir Senąjį Testamentą.

Juoz. Pr.

Mūsų bendradarbiams iš Lietuvos

Nesant išeivijoje pakankamai spaudos bendradarbių, labai laukėme, kad jų atsirastų iš Lietuvos. Ir štai dabar, pagerėjus komunikacijai tarp Lietuvos ir išeivijos, atsirado bendradarbių: jau gauname straipsnių, eilėraščių, nuotraukų. Tai tikrai miela ir džiugu. Bet iškilo ir problemų. Sužinojome, kad Lietuvoje už kiekvieną spaudai atsiųstą dalykėlį mokami honorarai. Aišku, normaliomis sąlygomis tai yra visiškai natūralu. Tad Lietuvoje gyvenantieji spaudos bendradarbiai, įpratę visuomet už savo darbą gauti atitinkamus honorarus, to pat tikisi ir iš išeivijos laikraščių bei žurnalų. Greičiausiai iš "amerikonų" tikisi dar daugiau.

Deja, mūsų sąlygos nėra normalios. Mūsų leidinių tiražai labai maži. Iš prenumeratų turbūt nė vienas laikraštis ar žurnalas neišsilaikytų, jei nebūtų aukotojų ir mecenatų. Honorarų paprastai nemokame nei už straipsnius, nei už eilėraščius, nei už nuotraukas. Žinoma, yra ir išimčių, kartais duodame kokį nors simbolinį honorarą, bet daugumas mūsų bendradarbių, net ir siūlant, honoraro neimtų, sakydami, kad pamatyti spaudoje savo straipsnį ar nuotrauką jau jiems yra tam tikras pasitenkinimas. Jie dirba iš idealizmo. Žinoma, tokių yra ir Lietuvoje.

Tad mes būtume labai dėkingi, jeigu, ką nors siųsdami spaudai, kaip nors padėtumėte mums suprasti, koks yra jūsų nusistatymas honoraro atžvilgiu.

Žinoma, bendradarbiams siuntinėjame "Laiškus lietuviams" nemokamai. Galėtume siuntinėti net ir jūsų draugams ar pažįstamiems, jei paprašytumėte ir duotumėte jų adresus. Už bet kokį bendradarbiavimą ir pagalbą esame labai labai dėkingi.

"Laiškų lietuviams" konkursas

Praėjusiuose numeriuose jau plačiau rašėme apie mūsų konkursą. Šį kartą paminėsime tik tai, kad galima rašyti laisva tema iš šių keturių sričių: *religija, tautybė, šeima, jaunimas*. Straipsniai turi pasiekti redakciją iki ateinančių metų kovo mėn. 1 dienos. Tos pačios premijos bus duodamos ir suaugusiems, ir jaunimui. Įprasta jaunimu laikyti iki 30 metų, bet manytume, kad tie, kurie jau baigę aukštąjį mokslą ir sukūrę šeimas, gal jau ir nenorėtų būti priskirti prie jaunimo. Siunčiant straipsnį, reikia pažymėti, jeigu jis skiriamas jaunimo konkursui. Jeigu nebus pažymėta, jis bus skiriamas suaugusiųjų konkursui. Jaunimo rašiniams bus mažesni reikalavimai.

Atitaisymas

Rugsėjo mėn. numeryje (265 psl.) esanti nuotrauka per klaidą buvo priskirta R. Dichavičiui, bet ji yra Stasio Žilevičiaus. Už klaidą atsiprašome.